

Maren Ormset

Betydning av ulike former for tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb for borteboende toppidrettselevs karriereutvikling

Et retroperspektiv studie på borteboende toppidrettselever

Masteroppgave i Idrettsvitenskap

Veileder: Jorid Hovden

Juni 2019

Maren Ormset

Betydning av ulike former for tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb for borteboende toppidrettselevers karriereutvikling

Et retroperspektiv studie på borteboende
toppidrettselever

Masteroppgave i Idrettsvitenskap
Veileder: Jorid Hovden
Juni 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

SAMMENDRAG

Hensikten med denne studien har vært å sette fokus på hvilken betydning tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb har hatt for borteboende toppidrettselevs karriereutvikling. For å utforske dette har jeg benyttet meg av et kvalitativt forskningsdesign der datagrunnlaget ble samlet inn gjennom åtte kvalitative intervju. Fire av intervjuobjektene lyktes med å kombinere videregående skole og toppidrett med det å være borteboer, mens de andre fire ikke lyktes. I denne studien har fire menn og fire kvinner deltatt som intervjuobjekter.

Foruten tidligere forskning som er relevant for å kunne forstå forskningsområdet som undersøkes, har jeg også benyttet meg av Henriksen sin talentutviklingsmodell (2011) og kravkontroll-modellen til Karasek og Theorell (1990). Førstnevnte modell er brukt for å kunne kartlegge hvilke komponenter i modellen som spiller inn i utviklingen hos borteboende toppidrettselever. Sistnevnte modell er brukt for å belyse hvordan utilstrekkelig samarbeid mellom skole og klubb i kombinasjon med lav familieinvolvering påvirker toppidrettselevs helse og utvikling.

I denne oppgaven har fokuset vært på utøverens mikromiljø og hvilke faktorer i dette miljøet som ser ut å ha størst betydning for å lykkes. Sentrale funn i studien viser at treneren er den som står borteboende toppidrettsutøvere nærmest og at denne personen ser ut til å være helt avgjørende for å lykkes. Videre viser studien at familieinvolvering er svært betydningsfullt. Dette gjennom både fysisk og mental støtte. Det at familien kommer på jevnlige besøk og støtter borteboende toppidrettselever, er ifølge datamaterialet i denne studien svært viktig. Datamaterialet viser videre at mikromiljøet i sin helhet er avhengig av å samarbeide for at toppidrettseleven skal oppnå optimal utvikling. Studien viser herunder til at et dårlig samarbeid mellom skolen og klubben setter utøveren i en vanskelig situasjon. I så henseende viser studien at i denne konteksten er tidspress en av de største utfordringene borteboende toppidrettselever møter. Det er derfor svært viktig at miljøfaktorene som utøveren omgås mest, legger ekstra godt til rette for at borteboende toppidrettselever får best mulig utvikling.

Nøkkelord: Talentutvikling, hybelboer, videregående skole og toppidrettssatsning

ABSTRACT

The main purpose of this thesis has been to highlight to which degree the cooperation between a high school and a sporting club influences the career development of an elite sport high school student living away from home. To highlight this I have used a qualitative research design where the data samples were collected through eight interviews. Four of the subjects succeeded as elite sport high school students while living away from home, whereas the four others did not. The proportion of males to females in this study has been 50:50.

In this thesis, I have used Henriksen's model of talent development (2011) and the demand-control model developed by Karasek and Theorell (1990). The former has been used to chart which components of the model plays a part in the development of elite sport high school students living away from home. The latter has been used to highlight how insufficient cooperation between the high school and the sporting club and a low degree of family involvement influenced the health of the elite sport high school student negatively.

In this thesis, the focus has been to highlight which factors of the microenvironment is most crucial for the elite sport high school student success. The findings here indicates that the coach is of paramount importance if the elite high school student living away from home is to succeed as an elite sport athlete. Furthermore, the thesis shows that a present and involved family is highly significant for the development. Looking at the data samples, the thesis emphasises that a family visiting the elite high school student on a regular basis providing both physical and mental support is crucial for the student's success. In addition, the student's development and future success is dependent on the cooperation between the high school and the sporting team. Here the data samples shows that an insufficient cooperation between the high school and the sporting team influences the student's development negatively. Therefore, it is highly important that the microenvironment surrounding the elite sport high school student living away from home adapts and facilitates to achieve optimal student career development.

Key words: Talent development, elite sport high school, bedsit resident

FORORD

Endelig er tiden kommet og jeg kan skrive oppgavens forord. Denne masteroppgaven representerer et lærerikt år med mange oppturer og nedturer. Selv om prosessen har vært slitsom og til tider svært utfordrende, sitter jeg igjen med en god følelse av å ha et produkt som jeg er svært stolt av. I den forbindelse er det noen jeg må rette en takk til.

Jeg ønsker først og fremst å takke min fantastiske veileder Jorid Hovden. Hun har virkelig veiledet meg godt gjennom denne masteroppgaven og har bidratt med gode, konstruktive tilbakemeldinger. Tusen takk for at du alltid har vært tilgjengelig og takk for dine gode reflekterte tilbakemeldinger.

Videre vil jeg benytte anledningen til å takke alle informantene som stilte opp for at jeg kunne gjennomføre dette masterprosjektet som står meg så nært.

Sist, men ikke minst ønsker jeg å takke familien min, og kanskje rette en ekstra stor takk til min far som har bidratt med gode konstruktive tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. En ekstra takk til samboeren min, som har bidratt til at denne intense perioden har blitt mer positiv.

Trondheim, juni 2019

Maren Ormset

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.0 INNLEDNING	1
1.1 MÅL OG PROBLEMSTILLING	3
1.2 LESEGUIDE.....	4
2. OPPGAVENS KONTEKSTUELLE BAKTEPPE	5
2.1 IDRETTENS MÅL FOR UTVIKLING AV LOVENDE UNGE UTØVERE I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING	6
2.2 IDRETTENS KVALITETSKRAV TIL VIDEREGÅENDE SKOLER MED UTDANNINGSLØP FOR UNGE IDRETTSUTØVERE.....	7
2.3 TOPPIDRETT OG MORGENDAGENS TOPPIDRETTSUTØVERE.....	8
2.4 OLYMPIATOPPENS UTVIKLINGSFILOSOFI	9
3.0 TIDLIGERE FORSKNING	11
3.1 TALENTUTVIKLING.....	11
3.2 UTDANNING OG TOPPIDRETT	13
3.3 HYBELTILVÆRELSEN	16
4. TEORETISK RAMME	19
4.1 ET HOLISTISK PERSPEKTIV PÅ TALENTUTVIKLING	19
4.2 BALANSEN MELLOM KRAV OG KONTROLL	23
5. METODE	25
5.1 VITENSKAPSTEORETISK UTGANGSPUNKT	25
5.2 VALG AV METODE OG DET KVALITATIVE FORSKNINGSINTERVJUET	26
5.3 STRATEGISK UTVELGING OG REKRUTTERING AV INFORMANTER.....	28
5.4 UFORMING OG UTPRØVING AV INTERVJUGUIDE	29
5.5 GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE.....	31
5.6 DATABASEHANDLING OG ANALYSE AV DATAMATERIALET	32
5.7 REFLEKSJONER OVER DATAMATERIALETS KVALITET.....	35
5.8 ETISKE RETNINGSLINJER.....	36
6. ANALYSE	39
6.1 INFORMANTENES BAKGRUNN	40
6.2 TILRETTELEGGING OG SAMARBEID FOR DE SOM LYKTES.....	41
6.3 TILRETTELEGGING OG SAMARBEID FOR DE SOM IKKE LYKTES.....	46
6.4 ERFARINGER OG OPPLEVELSER I MØTE MED HYBELTILVÆRELSEN	50
6.5 BETYDNING AV MIKROMILJØET FOR UTØVERES KARRIEREUTVIKLING.....	57
6.5.1 BETYDNING AV SAMARBEID, TILRETTELEGGING OG KOORDINERING MELLOM SKOLE OG KLUBB	57
6.5.2 BETYDNING AV GOD STØTTE FRA TRENERE OG SIGNIFIKANTE ANDRE FOR BORTEBOENDE TOPPIDRETTSELEVER.....	59
6.5.3 HVA BETYR MEST I MIKROMILJØET FOR BORTEBOENDE TOPPIDRETTSELEVER.....	60
7.0 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING	61
7.1 KONKLUDERENDE KOMMENTARER	63
7.2 FREMTIDIG FORSKNINGSBEHOV	65
REFERANSELISTE	67
VEDLEGG	72

Figurer

Figur 1: Talentutviklingsmodellen (Henriksen 2011. s.50)	21
Figur 2: Krav-Kontroll modellen, Karasek & Theorell, 1990.....	23
Figur 3: Kategorisering og koding	33
Figur 4: Betydningen av mikromiljøet i denne studien (inspirert av Henriksen, 2011).....	60

Tabell

Tabell 1: Informantenes bakgrunn	40
--	----

1.0 INNLEDNING

Norges idrettsforbund har som et av sine mål å sikre dagens og fremtidens toppidrettsutøveres mulighet til å kunne kombinere toppidrettsutvikling med utdanning. I tillegg vektlegges det at det er viktig at utøvere har flere ben å stå på. I den forbindelse har de utviklet modellen også kalt «24-timers utøveren» (Olympiatoppen, 2013). Dette betyr at unge utøvere som ønsker å satse målrettet og systematisk på toppidrett, skal gis mulighet til det samtidig som de tar et utdanningsløp gjennom programfaget toppidrett i videregående skole. Olympiatoppen (2011) påpeker at ungdom skal få muligheten til å kombinere videregående opplæring med idrett på høyt prestasjonsnivå og at dette også skal bidra til å utvikle den enkeltes glede, mestring og selvtillit. Samtidig stiller dette store mentale, kognitive og fysiske krav til en utøver, såvel som det stilles store krav til tilrettelegging fra de ulike miljøene rundt utøveren (Henriksen, 2011).

Det å kunne utvikle seg som utøver og samtidig få generell studiekompetanse høres likevel fristende ut for mange unge ambisiøse utøvere som ønsker å satse målrettet på toppidrett. Men for de fleste betyr dette store endringer, men for mange medfører det flytting hjemmefra. Noe som betyr ny skole, ny klubb, nytt hjem og nye venner. Man kan også spørre hva som skjer med den så kalte «24-timers utøveren» når man skal ta ansvar for både matlaging og klesvask, i tillegg til alle andre arbeidsoppgaver som blir lagt på skuldrene til lovende idrettsutøvere. Dette fikk jeg selv erfare da jeg begynte på programfaget toppidrett i fotball.

Som 16 åring valgte jeg å flytte til Trondheim for å forsøke lykken; få generell studiekompetanse samtidig som jeg ønsket en karriere som fotballspiller. Jeg var en av de utøverne som var «up and coming» og prestasjonene mine økte raskt da jeg fikk bedre treningstilbud. Hospitering opp til A-stallen ble bonus. Det medførte to kamper i uken, samtidig som man trente to ganger om dagen flere ganger i uken. Med flere treningstimer enn før, mer krav på skolen og fraflytting fra foreldre og trygge omgivelser kom etter hvert den «mørke siden» ved dette valget. Andre året på videregående er fremdeles ikke en del av hukommelsen min. Jeg minnes kun at dette var en periode der jeg opparbeidet meg mye fravær på grunn av fotballen. Ikke fordi jeg skulle spille kamp eller hadde trening, men fordi jeg trengte restitusjon og søvn. Alle kravene gjorde at kroppen plutselig fikk nok. I ettertid har jeg tenkt mye på hvor jeg hadde vært i dag, viss jeg hadde fått god nok tilrettelegging og støtte fra skole og klubb. Jeg

kjenner i dag flere spillere i toppserien og som var mine skolevenner. Noen av disse er landets beste fotballspillere. Hvorfor greide ikke jeg det? Min konklusjon blir den samme hver gang jeg tenker på det. Hybeltilværelsen ble for tøff for meg og tilretteleggingen var for dårlig. Jeg fikk ikke nok tid til lekser og restitusjon. På bakgrunn av dette har jeg vært nysgjerrig på hvorfor noen klarte denne kombinasjonen, men jeg og flere andre møtte «veggen». Derfor ønsker jeg å utvikle mer kunnskap om dette, gjennom denne masteroppgaven. Så langt jeg kjenner til er det få studier som har sett på situasjonen om hvordan det er å være borteboer i møte med kombinasjonen av toppidrett og utdanning.

Wannebo (2018) publiserte nylig en studie om unge borteboere og deres psykiske helse. Her kommer det tydelig frem at hybelboere i videregående skole er særlig sårbare i forhold til å utvikle psykiske helseplager på bakgrunn av mye stress. Prosessen med å flytte fra foreldrene gjør at de blir revet fra trygge omgivelser til overganger med ny skole, nytt miljø og nytt hjem. Wannebo (2018) påpeker at hybelboerne ofte trenger omfattende støtte i form av praktisk hjelp og anerkjennelse fra miljøet rundt. Ungdommene trenger å bli sett og hørt for å kunne håndtere denne overgangsprosessen. Hybelboerne må lære å forstå seg selv, sine behov og hvordan de kan håndtere den krevende situasjonen dette er.

Når det gjelder studier på elever/studentere som ønsker å kombinere idrettssatsing med skolegang, er tidspress påpekt som en av årsakene til at mange utøvere har mistet motivasjonen til å fullføre denne kombinasjonen (Christensen & Sørensen, 2009). Olympiatoppens (2011) mål er at satsning på egen idrettskarriere i kombinasjonen med videregående skole skal føre til økt motivasjon til videre satsning etter endt skolegang. De utdyper det slik:

«Skolen skal legge det idrettslige tilbudet til rette på en slik måte at lysten og muligheten til videre satsing er minst like høy ved avslutning av videregående skolegang som ved start. Dette skal skje i nært samråd med og med tette, gjensidige relasjoner til utøvernes klubb/ krets/ forbund» (Olympiatoppen, 2011a, s 1).

Dette har vært mitt utgangspunkt for å se nærmere på hvordan unge idrettsutøvere som velger å flytte på hybel for å kombinere egen idrettskarriere med videregående skole, håndterer de kravene og forventningene denne kombinasjonen gir. Og hvem har ansvaret for at disse ungdommene skal få best mulig tilrettelegging for å klare denne kombinasjonen? Hva gjøres for at borteboende toppidrettselever skal kunne utvikle sin idrettskarriere?

1.1 MÅL OG PROBLEMSTILLING

Målet med denne oppgaven er å få kunnskap om hvordan borteboende toppidrettselevs takler de utfordringene det er å flytte hjemmefra i ung alder for å satse på idrett på høyt nivå i kombinasjonen med videregående utdanning. På denne bakgrunn har jeg formulert følgende problemstilling:

Hvilken betydning har ulike former for tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb for borteboende toppidrettselevs karriereutvikling.

I denne sammenheng ønsker jeg særlig å se på fire aspekter: 1) Hvilken måte elevene oppfatter skolens tilrettelegging, 2) Hvilken måte elevene oppfatter samarbeidet mellom skole og klubb, 3) Hvordan elevene oppfatter hybeltilværelsen og 4) Hvilke former for tilrettelegging i mikromiljøet har størst betydning for karriereutvikling for borteboende toppidrettselever.

Denne undersøkelsen vil være basert på intervjustudier med elever/studenter som har vært i denne situasjonen. Jeg har intervjuet både de som lykkes å utvikle sin idrettskarriere og de som ikke lykkes, og derfor sluttet med satsingen på idrett på toppnivå. Mitt teoretiske rammeverk er basert på Henriksen (2011) sin talentutviklingsmodell og Karasek & Theorell sin krav-kontroll modell.

1.2 LESEGUIDE

I kapittel 2 vil oppgavens kontekstuelle bakteppe bli presentert. Her vil idrettens mål og krav til videregående skoler med utdanningsløp for unge utøvere bli beskrevet. Videre i kapittel 3 gjøres det rede for tidligere forskning på talentutvikling, utdanning og toppidrett og hybeltilværelsen. I kapittel 4 vil det teoretiske rammeverket med modeller av Henriksen (2011) og Karasek & Theorell (1990) bli redegjort. I kapittel 5 vil jeg beskrive hvilke metodiske valg som er blitt gjort under forskningsprosjektet. I kapittel 6 vil analysen bli presentert, og her vil datamaterialet bli diskutert. Videre vil kapittel 7 oppsummere de viktigste funnene, og jeg vil til slutt komme med forslag på fremtidig forskningsbehov.

2. OPPGAVENS KONTEKSTUELLE BAKTEPPE

I dette kapitlet vil jeg se på det kontekstuelle bakteppe denne studien inngår i. Her vil jeg først presentere målene og kravene videregående skoler har for å utvikle idrettsutøvere på vei mot toppen. Videre vil jeg definere toppidrettsbegrepet og deretter se på Olympiatoppens utviklingsfilosofi, for å redegjøre for de sammenhenger studiet inngår i.

Studieretningen idrettsfag ble etablert først i 1976 og intensjonen med studieretningen var å tjene det særlige formålet å spre kunnskap om kroppsøving og idrett, og å stimulere interessen for fysisk aktivitet i samfunnet (Killi, 1988). Det ble likevel ikke før i Reform 94, at toppidrett skulle bli en del av lærerplanen for idrettsfag i videregående opplæring. Denne lærerplanen la vekt på at studieretningen både skulle være et tilbud for de som ønsker å få en generell idrettsfaglig utdanning, og for de som ønsket å kombinere toppidrett med utdanning. I lærerplanen for toppidrett blir det påpekt at unge idrettsutøvere som ønsker å satse på målrettet og systematisk trening innen konkurranseidrett, skal gis mulighet til det. Videre står det at ungdom som ønsker det skal få muligheter til å kombinere videregående opplæring med idrett på høyt prestasjonsnivå, regionalt, nasjonalt og internasjonalt (utdanningsdirektoratet, 2006).

2.1 IDRETTENS MÅL FOR UTVIKLING AV LOVENDE UNGE UTØVERE I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Norsk idrett har som et av sine mål å sikre dagens og framtidens toppidrettsutøveres mulighet til å kunne kombinere toppidrettssatsning med utdanning, dette målet blir sett som et viktig fundament i den norske toppidrettskulturen (Olympiatoppen, 2011). I løpet av de senere årene har det blitt en økning i at videregående skoler tilpasser utdanningsløpet sitt til unge idrettsutøvere. I den forbindelse har Olympiatoppen blitt involvert i deler av denne prosessen. De har funnet det nødvendig å utarbeide noen overordnede prinsipper for å tilrettelegge utdanningsløp for unge idrettsutøvere i videregående skolen (Olympiatoppen, 2011).

Olympiatoppen (2011) slår fast at videregående skoler som legger til rette for toppidrettssatsning i kombinasjonen med utdanning, er et viktig virkemiddel for å utvikle morgendagens toppidrettutøvere. Hovedansvaret for de unge utøveres idrettslige utvikling har klubben, særforbund og særkretser, samtidig som det er svært ønskelig at disse samarbeider med skolene. Videre fremheves det at det skal tilrettelegges for kombinasjonen utdanning og karriereutvikling for utøvere som har interesse og forutsetninger for å prøve ut mulighetene for en toppidrettskarriere (Olympiatoppen, 2011). Olympiatoppen har skissert noen overordnede mål for videregående skoler som tar ansvar for utviklingen av unge utøvere på vei mot toppidrettsnivået, disse er:

- Skolene skal bidra til å utvikle selvstendige mennesker som er i stand til å ta ansvar for egen utvikling både i idrett og på skole. Det vil si at aktuelle skoler har ansvar for å bidra til å utvikle det vi kaller «24 timers-utøveren»
- Skolene skal sette den enkeltes og lagets utvikling i langsiktig perspektiv gjennom å skape gode treningsarenaer for utvikling av utøvernes forutsetninger for å kunne drive med idrett på høgt nivå.
- Skolene skal i samråd med utøverens klubb/krets/forbund legge til rette for at lysten til videre satsning er minst like høy ved avslutning av videregående skolegang som ved starten.
- Skolene har hovedansvaret for at elever i utdanningsløp tilrettelagt for utvikling i idrett gjennomfører en skolegang som gir et godt grunnlag for høyere utdanning og/eller fremtidig yrkesvalg (Olympiatoppen, 2011, s. 3).

2.2 IDRETTENS KVALITETSKRAV TIL VIDEREGÅENDE SKOLER MED UTDANNINGSLØP FOR UNGE IDRETTSUTØVERE

Disse kvalitetskravene omfatter private og offentlige skoler som har ambisjoner om å bidra til utvikling av elever som kvalifiserer til betegnelse «morgendagens toppidrettutøvere». Jeg vil nedenfor referer til 10 av kravene Olympiatoppen har gitt til videregående skoler med utdanningsløp for unge idrettsutøvere.

1. Toppidrettstilbudene skal i prinsippet være åpne for kvalifiserte søkere fra hele landet og den enkelte skole har ansvar for inntaket
2. Skolen skal ha fullstendig årsplaner for den idrettslige aktiviteten
3. Lærerstaben skal ha innsikt i og forståelse for totalbelastningen i idretten og skolen
4. Trenerne ved skolen skal ha høy kompetanse på utvikling av unge utøvere, sikre kontinuerlig utvikling, ha tydelig ansvar og gis mulighet til å praktisere trenergjerningen.
5. Trenerne skal i samarbeid med skolens ledelse legge vekt på å skape et miljø der elevene opplever en treningshverdag med fokus på utvikling og mestring
6. Skolen har ansvar for at elevene får tett oppfølging fra trener(e) og for at det er et godt samarbeid med elevenes øvrige idrettsmiljø.
7. Det skal finnes gode anlegg og treningsmuligheter, korte avstander og god transport
8. Skolen skal praktisere toppidrettens verdigrunnlag.
9. Skolen skal legge til rette for utvikling av «24-timers-utøvere».
10. Skolen har ansvar for at elevene får karriereveiledning (Olympiatoppen, 2011, s. 4).

2.3 TOPPIDRETT OG MORGENDAGENS TOPPIDRETTSUTØVERE

I denne oppgaven er det viktig at man kjenner til hva som menes med toppidrett. Olympiatoppen har utarbeidet én overordnet, fellesidrettslig definisjon av «toppidrett», og de definerer det slik: *«Trenings- og forberedelsesarbeid på linje med de beste i verden, avhengig av den enkelte idretts egenart og utbredelse. Arbeidet fører til jevnlig prestasjoner på internasjonalt toppnivå. Idretten er for disse utøverne en hovedbeskjeftigelse»* (Olympiatoppen, 2016). Videre beskriver Olympiatoppen (2016) at hver idrett skal ha en spesifikk toppidrettsdefinisjon, som skal kvalitetssikres av Olympiatoppen. Her beskriver de at det er viktig at særforbundene og Olympiatoppen har en felles forståelse for hva begrepet omhandler. Toppidrett på internasjonalt toppnivå forstås i følge Augestad & Bergsgard (2007) som prestasjoner på topp seks plasseringer i internasjonale mesterskap. Toppidrett i den forstand er prestasjoner nær yttergrensen av hva mennesker i dag kan oppnå. Veien er lang for å nå toppen, og det viser seg å være mange faktorer som spiller inn for å lykkes (Augestad & Bergsgard, 2007).

I tillegg har Olympiatoppen en egen definisjon av morgendagens toppidrettsutøvere, som vil være mest aktuelt i denne studien. «Morgendagens utøvere» er et begrep som betegner de yngre utøverne som er på vei til å utvikle seg til å bli toppidrettsutøvere. I følge Olympiatoppen (2016) blir definisjonen av disse utøverne beskrevet slik:

«Morgendagens utøvere er de som på varierende alders- og prestasjonsnivåer driver omfattende kvalitetsutvikling gjennom en langsiktig progresjonsplan som normalt vil føre fram til internasjonalt toppidrettsnivå» (Olympiatoppen, 2016).

Med tanke på denne studien vil begrepet om «morgendagens utøvere» være mest sentralt, med tanke på at utøverne i denne studien ser tilbake på da de var disse utøverne.

2.4 OLYMPIATOPPENS UTVIKLINGSFILOSOFI

Med tanke på mine problemstillinger, kan det være hensiktsmessig å se nærmere på utviklingsfilosofien til Olympiatoppen. Denne er ment som et bakteppe for arbeidet med utviklingen av morgendagens toppidrettsutøvere innen ulike idretter. Som nevnt over har Olympiatoppen utviklet et eget begrep for de yngre lovende som ønsker å arbeide mot å bli en toppidrettsutøver. I denne utviklingsfilosofien er de mest sentrale elementene som følger:

- Langsiktighet
- Mestringsorienterte miljøer
- Hensiktsmessig variasjon
- Ansvar for egen utvikling
- Uorganisert og organisert aktivitet
- Helehetsorienterte miljøer
- Trener og foreldre/foresatte

(Olympiatoppen, u.å. s. 2):

I det videre vil jeg å utdype noe av det som ligger i disse elementene og i denne utviklingsfilosofien. I denne utviklingsfilosofien skisseres det at veien til toppidrettskarriere er lang, og hvor lang den vil være vil variere både med idrettens egenart og utøverens forutsetninger. Det fremheves at det er viktig med en utviklingsprosess som er tilpasset utøverens nivå. Trenere, støtteapparat i klubben og foreldre må dessuten være bevisst på utøverens forutsetninger samt kunne formidle et langsiktig perspektiv. Videre blir det nevnt at det er viktig at disse miljøene samarbeider mye, og har en dialog med utøvere om hvordan de opplever utviklingsprosessen. Olympiatoppen (u.å) påpeker at utøvere jevnlig bør ha samtaler med fokus på mestring med miljøet rundt dem, og dette er særlig viktig i miljøer der flere trenere har delansvar for utøverne. Dette kan for eksempel være trenere knytt til både skole og klubb. Det legges vekt på at utøveren skal mestre helheten i livet sitt, det vil si mestre prioriteringer mellom trening/konkurransen, hvile/restitusjon, utdanning og familie. Veien til toppen går derfor gjennom det å mestre mange utfordringer samtidig. For at morgendagens utøvere skal utvikle seg, skal variert trening vektlegges, og variasjon i treningen skal skape en ekstra beredskap til å mestre det øverste nivået. For å utvikle seg må utøveren ta ansvar for egen utvikling. Det vil si at trenere, foreldre og ledere skal være veiledere og støttepersoner på veien, men at utøveren skal ta deler av ansvaret for treningen selv. Etter hvert som de unge utøverne blir bedre, må omfanget av organisert, planlagt og trenerledet trening være økende, samtidig som det er viktig

at utøverne blir utfordret og stimulert til uorganisert aktivitet og egenstyrt trening. Dette betyr at idrettsmiljøene må være pådrivere i planleggingen og at trenere, ledere og foreldre sammen skal stimulere og utfordre de unge til mye og varierende trening (Olympiatoppen u.å.).

Det blir undersøkt i utviklingsfilosofien at det også skal legges vekt på helhetsorienterte miljø. Her sies det at det er viktig at unge utøvere skaffer seg flere bein å stå på ved å ta utdanning. Det legges vekt på at idrettsmiljøene må aktivt legge til rette for at unge utøvere kan kombinere idrett med utdanning. Det betyr at man skal kunne forberede seg på livet etter idrettskarrieren, noe som skal gi en mental trygghet i trening og konkurranser. I tillegg kan utdanning representere et fint avbrekk fra all treningen. For morgendagens utøvere har treneren en sentral rolle og adferd. Trenere har er ofte avgjørende på hvordan unge opplever treningsmiljøet. Trenere og foreldre bør bidra med å skape gode idrettsmiljøer for unge utøvere ved å vise interesse og engasjement. Det er viktig at de bidrar til å skape nærhet og samhandlinger som gode rolle-modeller (Olympiatoppen, u.å.).

Med tanke på hva denne studien skal ta for seg, kan det være hensiktsmessig å se på de overordnede mål og krav som stilles til videregående skoler med utdanningsløp for unge idrettsutøvere.

3.0 TIDLIGERE FORSKNING

I denne delen skal jeg se nærmere på relevant forskning som kan knyttes opp mot temaet for denne studien. Jeg har så langt ikke klart å finne norsk forskning som har tatt for seg betydninger av tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb for borteboende toppidrettselever. På denne bakgrunn vil dette kapittelet ta for seg tilstøtende forskning knytt til temaene talentutvikling, utdanning og toppidrett, og hybelboere i Norge. I første delen vil det bli presentert ulike studier som har tatt for seg talentutvikling. Jeg ser det hensiktsmessig å ta for meg talentutvikling for å kunne få en forståelse for faktorer som kan påvirke unge utøvere på veien mot toppen. I det andre delen vil jeg se nærmere på studier gjort på utdanning og toppidrett. Dette er studier som har tatt for seg elevens møte med utdanningssystemet og toppidretten. Disse studiene inkluderer forskning som ikke nødvendigvis er gjort bare på videregående skole, men også studier som har sett på utøvere som kombinerer idrettskarriere med høyere utdanning. I den siste delen vil det bli redegjort for temaet hybelboere, der forskningen rettes mot en nylig utført studie av hybelboere i Norge.

3.1 TALENTUTVIKLING

For at unge utøvere skal kunne utvikle seg og ta nye steg, har flere studier sett nærmere på hva som må tilrettelegges for at disse utøverne skal nå toppen (Ericsson, Krampe & Tesh-Römer, 1993; Ericsson & Lehmann, 1996; Ericsson, 2005). På grunn av de mange ferdighetene og egenskapene utøverne må ha for å ende opp som profesjonelle utøvere, er blant annet spillerutvikling i fotball et forskningsfelt som lenge har vært forsket på, og forskningen øker stadig (Williams & Reilly, 2000). Ericsson (1993 et al.) har påvist at et talent i idrett ikke kun kommer fra gener, men store mengder med trening. Et resultat av dette var en hypotese som går ut på at utøver som skulle nå elitenivå måtte trene cirka 10.000 treningstimer. Videre viser Côté og hans kollegaer (Côté, Baker & Abernethy, 2007) at en ikke kan basere seg kun på 10.000 timers prinsippet. Her vektlegges det at det er viktig at unge utøvere ikke spesialiserer seg i en idrett for tidlig. For tidlig spesialisering i én idrett har vist seg å øke frafallet og øke risikoen for å bli skadet. Disse resultatene har et tydelig individfokus og et fokus på ferdighet i den idrettslige konteksten og samtidig et forholdsvis kort tidsperspektiv på talentutvikling (Côté et al., 2007). Men i følge Stambulova (2009) kan en ikke definere en utøvers talent med et sett med fysiske egenskaper. Det å utnytte og utvikle sine ressurser til å håndtere utfordringer både utenfor og på idrettsarenaen er like viktig. Det å lykkes på andre områder i livet, som for eksempel å ta utdanning, mener Stambulova (2009) er en parallell til å lykkes i idretten. På

bakgrunn av disse resultatene har Henriksen (2011) gått videre og utviklet et holistisk og økologisk perspektiv for å forstå talentutvikling. Den holistiske økologiske talentutviklingsmodellen er en forståelse av menneskers utvikling i idrettssammenheng. I følge Henriksen (2011) er det mange faktorer som spiller inn på utviklingen av idrettsutøvere, som for eksempel familie, klubb, skole, lærere og trenere. I følge studien til Sæther (2017) er treneren helt avgjørende for spillerens utvikling og det er viktig at treneren tar hensyn til en helhetlig utvikling. Hvordan trenerens påvirkning er utenfor idrettsarenaen er en sentral del for å oppnå idrettslig progresjon. Trenerens rolle og betydning er særlig viktig i den mellomste fasen (13-15 år) og det steget etter (16 år og eldre), hvor spillere er avhengig av trenere med høy ekspertise (Côté, 1999).

Foreldre og familie er også en del av talentutviklingsmodellen til Henriksen (2011). Foreldre er en viktig faktor som påvirker den enkelte spillerens talentutvikling, og foreldrene er på lik linje med treneren, viktige bidragsytere for å legge til rette for talentutvikling (Coté, 1999; Williams & Reilly, 2000; Coté & Fraser-Thomas, 2008). Foreldre er også de som oftest introduserer barnet for idretten, og betydningen av foreldre som gode støttespillere har blitt godt dokumentert både når det kommer til tilfredshet og emosjonell støtte (Wolfenden & Holt, 2005). Men etter hvert som utøverne blir eldre er det treneren, medspillere, venner som spiller størst rolle i deltagelse i idretten samt utviklingen hos den enkelte utøveren (Bloom & Sosniak, 1985; Coté, 1999; Williams & Reilly, 2000).

For en idrettselev som ønsker å kombinere skole og idrettssatsing er også skolen relevant for utviklingen av en idrettsutøver (Henriksen, 2011). Videre har tidligere studier vist at dårlig koordinering mellom skole og idrett kan være med på å påvirke frafall i idretten (Enoksen, 2002) og hvis ikke program og oppfølging i skole og klubb samkjøres kan det få store konsekvenser for elevene (Askildsen, 2012). I studien til Askildsen (2012) viste det seg at de som hadde samme trener i klubb og på skole hadde en bedre kommunikasjon seg i mellom, og at disse elevene trivdes mer enn de som ikke hadde den samme personen som skoletrener og klubbtrener. Her pekes det blant annet på at treneren hadde mer forståelse for at utøveren/eleven var sliten og for eksempel trengte hvile. Christensen og Sørensen (2009) påpeker at når miljøene som klubb og skole blir utfordrende på samme tid, kan det føre til problemer med stress og indre konflikter hos den enkelte utøver.

3.2 UTDANNING OG TOPPIDRETT

I 1988 ble en av de første norske studiene på feltet toppidrett og utdanning publisert med tittelen «*En teoretisk belysning og en empirisk undersøkelse av hvordan lovende idrettsutøvere i videregående skolealder opplever kombinasjonen skolegang og satsning på toppidrett*» (Killi, 1988). På dette tidspunktet var ikke toppidrett et selvstendig fag i skolen, og studien påpeker at det også var en debatt på dette tidspunktet om det å kombinere skole med toppidrett. Her ble det pekt på hvorvidt elever skulle få tid til å bedrive sin spesialidrett samtidig gjennomføre kravene skolen stilte. Stambulova & Wylleman (2015) bekrefter at det å kombinere toppidrettssatsning og skolegang er krevende for unge utøvere og at disse elevene er særlig utsatt for stress og utbrenthet (Creswell & Eklund, 2005; Hill, Hall & Appelton, 2010).

Christensen og Sørensen (2009) hevder at utøvere som forsøker å kombinere toppfotball med utdanning sliter med både stress, tidspress og nedprioritering av skole. Utøverne i studien var fra ulike klubber og hadde ulik bosituasjon og klubbhverdag. Felles for disse var at de spilte på nasjonalt nivå og kombinerte skole og fotball. I tillegg har studien til Henriksen og kollegaene (2010) vist at forventningene fra omverden i å prestere på samtlige arenaer, påvirker særlig jenter negativt. Jentene i denne studien påpeker særlig at de føler de må prestere både på skole og i klubb, gjøre husarbeid og se bra ut (Henriksen, Stambulova & Roessler, 2010). Resultatet viste at mange følte det var vanskelig å møte prestasjonskravene i skolen med hverdagen i toppidretten. Tidspress var et av problemene som de opplevde som svært utfordrende. Av de som valgte å dele opp studieløpet over flere år, rapporterte mindre stress og bekymringer, og de fikk bedre tid til lekser, venner og utenomsportslige aktiviteter. Cosh og Tully (2014) bekrefter også dette i sin studie, der utøverne stort sett hadde som mål å «bestå» utdanningen, men å lykkes i idretten. Dette betydde at mange nedprioriterte den videregående utdanningen, fordi det var vanskelig og stressende å gjennomføre denne sammen med satsning på toppidrett.

Tidspress kan ofte bli omtalt som noe negativt og det blir ofte knytt til den målbare bruken av tid. Det vil si hvordan man bruker tiden man har til rådighet og at den tiden man har, ikke strekker til for å fullføre det arbeidet man er satt til (Trygstad, 2003). Den individuelle følelsen av mestring av arbeidsoppgaver i forhold til andres forventninger, samt tid og ressurser man har til rådighet, kan være avgjørende for hvordan en person håndterer tidspress (Trygstad, 2003). Larsson (2007) argumenterer i sin studie med at tidspress kan være objektivt og subjektivt. Det subjektive tidspresset inneholder flere aspekter, og ett av dem er fysiologisk

målbart stress, som omhandler hvor høye verdier av stresshormoner kortisol og adrenalin man har. Larsson (2007) påpeker at innenfor stressforskning skiller man mellom stress og stressfaktorer, og blant stressfaktorene finner man tidspress.

I studien *Toppidrett og utdanning – et kontrollert kaos* (Antonsen, 2015) kommer det tydelig frem at institusjonene som skole og klubb stiller seg positive til at toppidrettutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idrettskarrieren. Her blir det beskrevet at institusjonene mener det er positivt for utøveren og kanskje spesielt for livet etter idrettskarrieren. Videre beskriver Antonsen (2015) at deltakerne i studien at utdanning ikke er for alle og at det kommer an på hvilke strategier, planer og erfaringer institusjonene har for å tilrettelegge for toppidrettutøvere. Det kommer frem at det er vanskelig og krevende å kombinere toppidrett med utdanning, og at institusjonene har et stort ønske om å tilrettelegge for toppidrettstudenter, men at det ikke kan gå på bekostning av kunnskapen som skal tilegnes gjennom studiet. Det blir her konkludert med at det er for få ressurser til å kunne tilrettelegge godt for disse studentene (Antonsen, 2015).

Studien til Røine (2018) har sett nærmere på hvordan motivasjonen til idrettstudenter kan svekkes og hvorfor. En av hovedårsakene til dette ser ut til å være mangel på tilfredsstillelse eller undertrykkelse av tilhørighet og autonomi. Hovedproblemet hos informantene var at de opplevde liten eller ingen kommunikasjon mellom klubb og skole. Når utøveren fikk problemer med klubben viser studien at det gikk utover frafallet både i idretten og skolen. Klubben og treneren virker i denne studien til å ha en svært viktig rolle for deltagelse på en toppidrettsskole. Det var også utøverens ansvar å rapportere til de ansvarlige i begge miljøer, noe som var ekstra belastende (Røine, 2018). Reed & Giacobbi (2004) har i sin studie sett nærmere på kilder til stress hos toppidrettutøvere, som kombinerer dette med utdanning. Resultatet viste at kilder til stress var knyttet opp i mot tilpasningen rundt sosial støtte, sosiale evalueringer, tanker om fremtiden og liten tid til andre utenomsportslige aktiviteter. Studien konkluderte med at det bør være godt tilrettelagt med rådgiving og støtte for at utøverne skal kunne drive med profesjonalisert idrett kombinert med studier.

I andre studier er det blitt pekt på at skole- og idrettsarena setter utøveren i en vanskelig situasjon, i forhold til kravene som stilles ovenfor den enkelte utøver som ønsker å bli best (Bourke, 2003). For å lykkes ser det ut til at en bør ha et miljø rundt individet som balanserer de utfordringene som en utøver møter. Dette går både på livsstil, støtte til karriereplanlegging, håndtering av stress, tid og energi og effektiv restitusjon (Stambulova, 2009). Miljøet rundt utøveren, som for eksempel støtte fra trenere, vektlegges som viktig for å balansere de utfordringene utøverne møter (Stambulova, 2009).

3.3 HYBELTILVÆRELSEN

Norge er et land med store avstander og mange må flytte på hybel i 15-16 årsalderen for å ta videregående opplæring. I tillegg stiger de akademiske forventningene ofte i overgangen fra ungdomsskole til videregående skole (Suldo, Shaunessy, Thlji, Michalowski & Shaffer, 2009). Som nevnt har jeg ikke lyktes å finne studier som tar for seg borteboende toppidrettselever i videregående opplæring. Jeg har også funnet bare et fåtall av artikler som belyser hvordan elever opplever overgangen fra å være hjemmeboer til hybelboer i Norge. Wannebo (2018) som ser nærmere på situasjonen hos hybelboere i Norge. Wannebo (2018) beskriver hybelboere i videregående skole som en interessant gruppe, fordi mange av dem har til felles å få ny klasse, nytt miljø og nye lærere.

Som hybelboer er det en stor utfordring og måtte ta ansvar for seg selv, og den første tiden hjemmefra påpekes som en ekstra sårbar tid for de som flytter på hybel. Mange kjenner på ensomhet og savn og hadde forventninger knytt til hybeltilværelsen som ikke ble innfridd (Wannebo, 2018). Flere studier har påpekt betydningen av foreldre sin sentrale rolle i den enkeltes toppidrettssatsning og viktige rollen for prestasjonsutvikling (Wolfenden & Holt, 2005). I en annen studie ser det ut som det er mange hybelboere som dropper ut av videregående skole (Markussen, 2005) og at psykiske helseplager kan være en forklaring på problemet (Breiblik & Meland, 2001; Brekke, 2015). Hybelboere rapporterte her mer helserelaterte risikoatferd enn sine hjemmeboende medelever, noe som Wannebo, Devik og Uhrenfeldt (2017) også finner i sin studie. Her kom det frem at hybelboere som nylig har flyttet hjemmefra sliter med utfordringer, som potensielt kan gi uheldige helsemessige utfall. Hybelboerne i Wannebo (2018) sin studie hadde også signifikant høyere skår enn hjemmeboende når det gjaldt risiko for å utvikle psykiske helseplager. Wannebo (2018) forklarer dette med at overgangen fra å bo hjemme til å bli hybelboer fører ofte til savn og ensomhet. For å øke trivselen kan det se ut til at hybelboere i Wannebo (2018) sin studie er avhengig av omfattende støtte fra omgivelsene.

Miljøet rundt en borteboende toppidrettselev, kan for eksempel bestå av trenere, lærer og venner. For en idrettsstudent som flytter på hybelen, vil treneren og trener-utøver-relasjonen være viktig for å kunne oppnå gode prestasjoner, suksess og tilfredshet i idrettslig utvikling. (Jowett & Cockerill, 2002). Det viser seg at store prestasjoner ofte skjer når trener og utøver er i perfekt harmoni (Coe, 1996). Bensin, Scales, Himilton & Sesma (2006) støtter dette i sin studie, som viser til at betydningen av støttende relasjoner fra ulike nettverk er avgjørende for å få en positiv utvikling som idrettsutøver. Et negativt forhold mellom trener og utøver kan være kilde til stress og distraksjon, særlig for utøveren (Jowett & Cockerill, 2002).

I studien til Murberg & Bru (2008) kommer det tydelig frem at også lærerstøtten er viktig for ungdom i alderen 16-18 år. Et godt forhold preget av omsorg og støtte, er nødvendig for god emosjonell utvikling og hjelper elever til å bevare sin selvrespekt i stressende livshendelser (Murberg & Bru, 2008). Wannebo (2018) tydeliggjør også at de ansatte i skolen bør ha stort fokus på hvem som er hybelboer, og at dette er viktig for å øke bevisstheten rundt overgangen og tilretteleggingen for å kunne gi disse ungdommene trygge rammer for selvutvikling. Dette betyr at forhold som bør være på plass for å øke velvære og trivsel for borteboende elever er praktisk tilrettelagt bolig, støttende klassemiljø, støtte fra familie, fra venner og skole. Bouteyre, Maurel & Bernaud (2006) fant i sin studie at det første året som borteboer er mest sårbart. Det samme har Wannebo, Devik og Uhrenfeldt (2017) også påpekt i sin studie. Det å flytte på hybel kan likevel ha noen positive virkninger. I følge Wessel Andersson (2010) har hybeltilværelsen også bidratt positivt, som Wannebo (2018) bekrefter. Mange hybelboere har lært å bli mer selvstendig og utviklet strategier som blant annet gir dem økt selvbilde.

4. TEORETISK RAMME

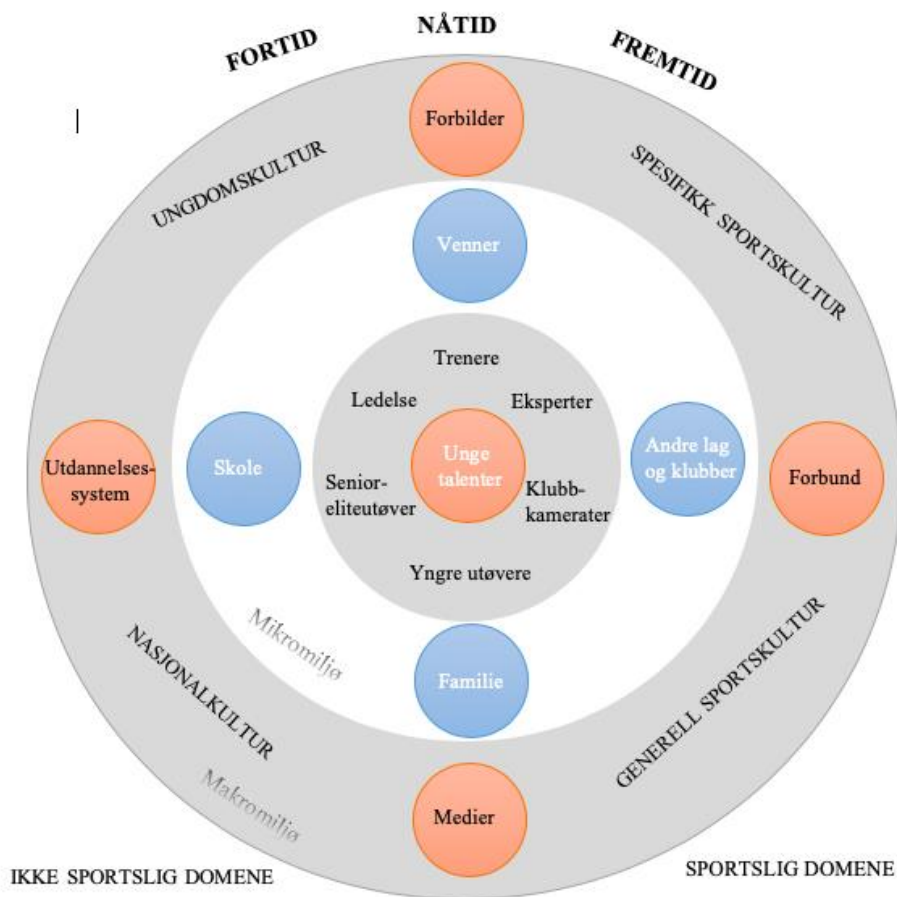
Forskning rundt talentutvikling har lenge manglet en metode som tar hensyn til både et helhetlig individfokus og et økologisk miljøfokus inn under samme paraply (Henriksen, 2010). Kristoffer Henriksen har derfor utviklet en holistisk og økologisk beskrivelse av å forstå talentutvikling (Henriksen, 2011). Fremfor å fokusere på den enkelte talentfulle utøver, ønsker han å rette fokus mot hele miljøet som utøveren utvikler seg i. Dette inkluderer trenere, ledere, idrettsekspert, lærere og ansatte ved skolene. Han ønsker med andre ord å rette fokus på talentfulle miljøer som bidrar til prestasjonsutvikling hos den enkelte utøver. Etersom jeg ønsker å se på hvilke miljøfaktorer som kan være av betydning for borteboende toppidrettselever ønsker jeg å bruke Henriksens økologiske talentutviklingsmodell som teoretisk rammeverk i denne studien. Videre i kapittelet har jeg fokus på en modell som kalles krav-kontroll modellen. Dette fordi den er relevant for å forstå utøverne som ønsker å satse på idrett kombinert med skole, og de krav disse møter i denne kombinasjonen. I lys av problemstillingen kan disse to modellene bidra til å gi en forståelse av hvilke former for tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb som er av betydning for borteboende toppidrettselevs karriereutvikling. Modellene vil slik være et analytisk verktøy i arbeidet med analysen.

4.1 ET HOLISTISK PERSPEKTIV PÅ TALENTUTVIKLING

For å studere et prestasjonsutviklingsmiljø er det nødvendig med en modell som ikke bare tar for seg individet, men som studerer miljøet rundt individet. Det er derfor viktig med en holistisk (helhetlig) og økologisk (prosess) tilnærming (Henriksen, 2011). I idretten er en slik tilnærming til talentutvikling å ha fokus på hele talentutviklingsmiljøet, fremfor å kun se på individuelle utøvere (Henriksen, 2010; Henriksen, Stambulova & Roessler, 2010). Etersom det er vanskelig å si hvem som kommer til å bli toppidrettsutøvere, bør man legge til rette for at alle skal ha samme mulighet til å utvikle seg. Bronfenbrenner (1979) har utviklet en økologisk modell for å kunne forstå talentutvikling i lys av den aktuelle konteksten individet utvikler seg i (Bronfenbrenner, 1979; 2005). Den holistiske og økologiske talentutviklingsmodellen av Henriksen (2011) baserer seg på Bronfenbrenner (1979) sin helhetsmodell om forståelsen av menneskets utvikling. Bronfenbrenner sitt hovedverk *The Ecology of human development. Experiments by nature and design* (1979) omhandler miljøer som er av betydning for utviklingsprosessen til et menneske. Han mener den menneskelige utviklingsøkologien ligger i skjæringspunktet mellom en biologisk, psykologisk og sosiale tilnærming.

Henriksens (2011) talentutviklingsmodell har blitt utviklet gjennom flere casestudier, der han har brukt to modeller for å strukturere og kartlegge nøkkelfaktorer som omhandler hvordan suksessfulle utviklingsmiljø får frem unge utøvere som ønsker å nå toppen. Ved å ta i bruk modellene *Athletic Talent Development Environment (ATDE)*, (også kalt talentutviklingsmodellen (TUM) og *Environmental Success Factors (ESF)* har han undersøkt i hvilken grad miljøfaktorer påvirker unge talentfulle utøvere. Henriksen (2010) har funnet åtte trekk som skiller suksessfulle og mindre suksessfulle miljøer. Her peker han blant annet på: 1) viktigheten med trygge og støttende relasjoner internt i treningsgruppa, 2) nære rollemodeller, 3) støtte til utøvernes idrettssatsing, 4) støtte til utøvernes psykososiale utvikling, 5) trening som innbyr til allsidighet, 6) langsiktig utviklingsfokus 7) tydelig og koherent organisasjonskultur og til slutt 8) interaksjon av innsats (Henriksen, 2010).

Det økologiske paradigme tar utgangspunkt i at hele miljøet rundt en utøver er sentralt for god talentutvikling (Henriksen, 2011). Han har en hypotese om at suksessfulle miljøer som fører til god talentutvikling, har en sammenheng med positive grupperelasjoner og andre relasjoner som påvirker en utøvers utvikling (Henriksen, 2010). Han beskriver at trygghet, tilhørighet og psykologisk velvære er sentralt for prestasjonsutvikling hos utøveren. I følge Henriksen (2011) er det mange faktorer som spiller inn på utviklingen av idrettsutøvere, og han presenterer dette i en modell som har blitt kaldt talentutviklingsmodellen (TUM). Det er en beskrivende modell, og den fungerer som en ramme for å kunne beskrive konkrete miljøer, hvor miljøets struktur, funksjon og komponenter.

Figur 1: Talentutviklingsmodellen (Henriksen 2011. s.50)

og relasjoner i miljøet som er særlig sentrale, hvilken rolle de ulike deler av miljøene har og hvilken rolle de ulike delene av miljøet påvirkes av både på mikro- og makronivå (Henriksen, 2011). Miljøets primære funksjon er å hjelpe unge talentfulle utøvere fra å være en lovende junior til å bli en senior på elitenivå (Henriksen, 2011).

Som figuren viser er utøveren plassert i midten og modellen består av to nivåer, et mikro- og et makronivå. Mikronivået er den innerste sirkelen i systemet og beskriver de nærmiljøer og arenaer som en utøver ferdes på. Modellen tar utgangspunkt i at et talentutviklingsmiljø kan betraktes som et system. Mikromiljøet omhandler mikro- og mesonivået, og det er her utøveren tilbringer mye av dagen sin og preges av omgivelsenes interaksjon og kommunikasjon (Henriksen, 2011). Mikromiljøet er dermed nærmest utøverens sentrum i mikromiljøet er klubben som inneholder trenere og ledere. Ettersom dette er en modell som beskriver talentutvikling i idrettsammenheng, er klubben svært viktig, og derfor plassert nær utøveren i modellen. Enkelte klubber har også tilgang på eksperter, som for eksempel kan være fysioterapeuter og sportspsykologer, som også er en del av mikromiljøet. De yngre utøverne og eldre utøverne i sirkelen fungerer som rollemodeller. Lagkamerater er også en del av mikromiljøet og viktige i utøverens hverdag. Familie, venner og skole er plassert litt lengre ute

i mikromiljøet. Dette fordi modellen først og fremst beskriver idretten, men Henriksen (2011) påpeker at disse tre momentene er svært viktige for utøverens utvikling. Disse strukturene påvirker utøverens hverdag og gir muligheter for å utvikle utøveren.

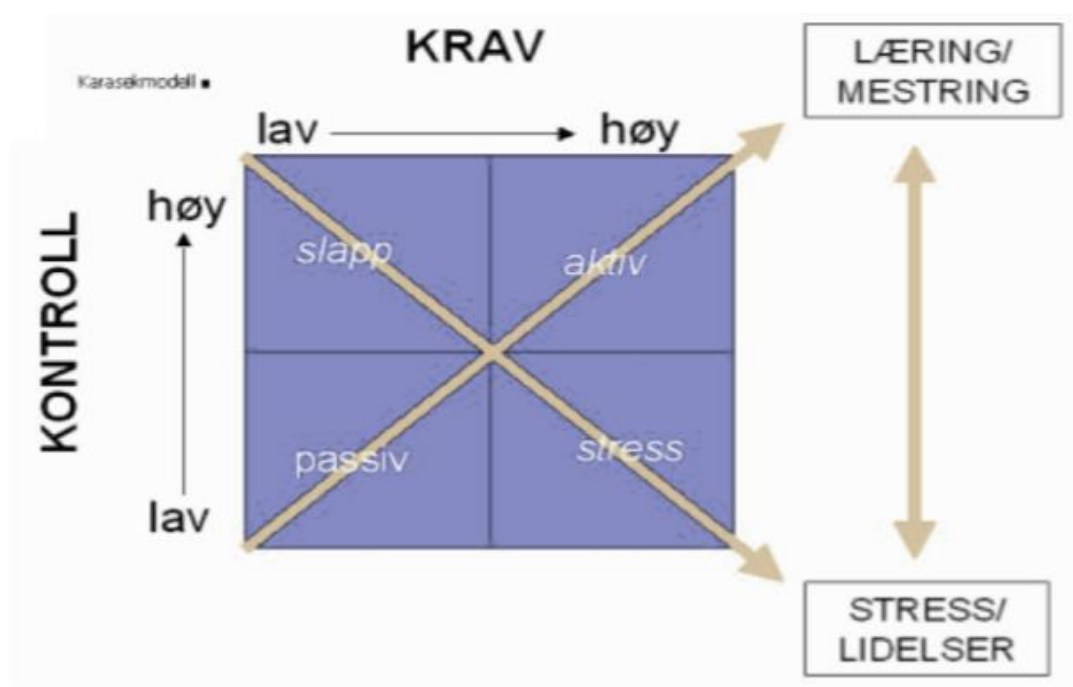
Makromiljøet omhandler exo- og makronivå, og refererer til sammenhenger der utøveren ikke inngår i det daglige, men som hun eller han allikevel påvirkes av. Makromiljøet er det brede miljøet, og har inneholder en rekke ulike elementer. De sportslige domene beskriver miljøet som relateres til utøverens idrett, mens de ikke-sportslige domenene refereres til miljøet som ikke har noe med idretten å gjøre. For eksempel kan særforbundene representere makromiljøet, ettersom særforbundene ofte har innflytelse på økt støtte, regelverk, utdanningsprogram etc. Media spiller også en rolle. I blant påvirker disse sponsor og inntektene (Henriksen, 2011). Begge nivåene og begge domenene er viktig for å kunne forstå en talentutviklingsprosess.

På den ytterste delen av sirkelen, er det plassert en tidslinje. Dette er en tidsakse som inneholder fortid, nåtid og fremtid, noe som indikerer at modellen er dynamisk og forandrer seg over tid. Henriksen (2011) påpeker at et miljø er nødt til å utvikle seg hele tiden for å tilpasse seg omverden ettersom også de utenomsportslige også forandrer seg. For eksempel vil familiens rolle ha mindre betydning med årene, og trener og klubbkamerater vil bli mer viktig for den enkelte utøveren utover i ungdomsårene.

Med tanke på at min studie ser på hvilke betydninger tilretteleggingen og samarbeid mellom skole og klubb kan ha for borteboende toppidrettselevs karriereutvikling, vil det være hensiktsmessig å ha fokus på mikromiljøet i denne studien.

4.2 BALANSEN MELLOM KRAV OG KONTROLL

Balansen mellom krav og kontroll er en modell for å håndtere stress, og jaget på prestasjoner i toppidretten presser eliteutøvere både fysisk og psykisk til det ytterste. I tillegg har utøverne ofte en hverdag med både krav på skole og på trening, og derfor ofte er de omgitt av mye stress. En stressor blir sett på som en faktor som kan lede til en stressreaksjon (Carpenter, 1992). Et sentralt element i Karasek og Theorell (1990) sin krav-kontroll modell er sammenhengen mellom krav og kontroll en møter for å unngå stress. Krav-kontroll modellen beskriver hvordan krav og ulike former for kontroll og sosial støtte påvirker stress og/ eller psykiske. Modellen baseres på forskning som har vist at opplevelse av stress som følge av høye krav, lav kontroll og lav sosial støtte har sammenheng med negativ helse relaterte utfordringer. Den beskriver at det er krav og kontroll som påvirker menneskers velvære og kvaliteten på det man gjør. Kravene som stilles til skole og i idretten og graden av selvkontroll vil påvirke eleven/utøveren enten positivt eller negativt. Den beskriver hvordan det å ha motivasjon til å utvikle seg, hører sammen med å mestre krevende arbeidsoppgaver, samt det å ha kontroll på de arbeidsoppgavene som er gitt. Dette betyr samtidig at det å ha for store krav og forventninger, og lite kontroll, kan gi motsatt effekt.

Figur 2: Krav-Kontroll modellen, Karasek & Theorell, 1990.

Modellen er basert på både fysiske og psykiske krav. Fysiske krav kan for eksempel være fysisk anstrengelse, ergonomiske forhold, støy og biologiske forhold. Psykiske krav dreier seg først og fremst om mental belastning, som vil si kravene i form av tanker og følelser. Tidspress er et av kravene som påvirker mental aktivering. Mental aktivering kan også være oppmerksomhet og konsentrasjon som skal til for å løse en oppgave som er gitt. Studien til Karasek & Theorell (1990) har også vist at fysiske anstrengelser kan bidra til å redusere den negative effekten av psykiske belastninger.

I følge Karasek (1998) er selve grunntanken med denne modellen at høyt nivå av opplevd kontroll skal beskytte enkeltpersoner for den belastningen idretten stiller. Når en idrettsutøver eller en elev opplever stress i forbindelse med høye krav på skolen og i idretten, øker muskelspenningen i kroppen, synsfeltet blir innsnevret samtidig som man blir lettere distraheret, noe som kan gjøre at utøveren øker risikoen for blant annet skader (Andersen & Williams, 1998). Kontroll (decision latitude) omhandler hvordan man skal takle kravene en arbeidsoppgave stiller. Selve grunntanken med denne modellen er at høyt nivå av opplevd kontroll, beskytter enkeltpersoner for den belastningen idretten stiller. Har man ikke kontroll på situasjonen eller arbeidsoppgaven, vil det påvirke negativt og man kan oppleve mer stress (Karasek, 1998). En annen faktor som krav-kontroll modellen poengterer er hvis en utøver har for høy grad av kontroll og små krav og forventninger rundt seg, vil dette føre til stagnering og lite fremgang. Sargent & Terry (2000) påpeker derfor at det er viktig for unge talenter i fotball å holde et optimalt stressnivå i hverdagen. Dette fordi det kan øke motivasjonen og oppmerksomhetsfokuset, som igjen kan lede til bedre prestasjon og utvikling over tid. Forskjellen på idrettsutøvers møte med stress og en «vanlig» person er at de vanligvis møter flere stressorer på en og samme tid, på grunn av at de ofte må forholde seg til flere krevende oppgaver samtidig

5. METODE

I denne delen skal jeg presentere de metodiske valgene som jeg har gjort i dette masterprosjektet og begrunnelse for disse. Jeg vil innledningsvis kort gjøre rede for noen vitenskapsteoretiske aspekter som karakteriserer kvalitative studier, og denne studien. *Den opprinnelige betydningen av ordet metode er «veien til målet» (Kvale & Birkmann, 2018)*

5.1 VITENSKAPSTEORETISK UTGANGSPUNKT

Innenfor samfunnsforskningen framstår kvalitativ og kvantitativ forskning som to vesentlige tenkemåter med hensyn til hvordan man kan framskaffe eller generere kunnskap om samfunnet (Tjora, 2018). Kvalitative studier er ofte karakterisert ved en bestemt vitenskapsteoretisk bakgrunn som bygger på noen ontologiske forutsetninger. Nilssen (2012) påpeker en virkelighetsforståelse hvor man ser på virkeligheten som et resultat av sanseerfaring og som noe komplekst og noe som er under stadig forandring. Dette betyr et paradigme hvor forskerens forståelser av virkeligheten står skrevet. (Markula & Silk, 2011)

Det betyr at mine bakgrunnskunnskaper og verdier er med på å påvirke hvordan jeg oppfatter temaet og problemområdet, og hvordan jeg gjengir de data jeg har kommet frem til. Derfor ønsker jeg i denne oppgaven å ta utgangspunkt i et sosialkonstruktivistisk paradigme som vitenskapsteoretiske utgangspunkt (Thagaard, 2013). Sosialkonstruktivistisk paradigme innebærer å forstå verden gjennom ulike kategorier som benyttes og uttrykkes (Jørgensen & Phillips, 1999). Det tas utgangspunkt i at ikke bare kunnskap, men også læring må ses i lys av fellesskapet individet hører til. Thagaard (2013) beskriver at sosialkonstruktivistisk forstås gjennom kulturen, språket, medmennesker, tiden og hele det fellesskapet individet tilhører. Med tanke på denne oppgaven, vil sosialkonstruktivistisk syn være egnet for å belyse ulike temaer.

5.2 VALG AV METODE OG DET KVALITATIVE FORSKNINGSINTERVJUET

Når en skal velge metode er det viktig å vurdere hvilke forskningsstrategier som vil gi best mulig svar på problemstillingen (Thagaard, 2013). Som antydnet innledningsvis har jeg i denne sammenheng valgt en kvalitativ tilnærming. Gjennom kvalitative metoder innhenter man mye informasjon om en person. Det finnes mange ulike former for kvalitative metoder: intervju, observasjon og dokumentanalyse. I følge Thagaard (2013) egner intervjuundersøkelse seg når formålet er å innhente informasjon om personers opplevelser og synspunkter og intervju er det verktøyet som er mest brukt for å samle inn slike data (Kvale & Birkmann, 2010).

I dette masterprosjektet har jeg valgt å gjøre en intervjuundersøkelse. I følge Tjora (2017) er intervju basert på at forskeren ønsker å forstå informantens opplevelser, erfaringer samt hvordan informanten reflekterer over disse. Intervju bruker man også når en ønsker å studere meninger, holdninger og erfaringer (Tjora, 2017). I et kvalitativt intervju vil opplevelsene og erfaringene til informantene komme godt fram, fordi datamaterialet blir et resultat av en samtale mellom forsker og de personene som blir intervjuet (Markula og Silk, 2011). Dette betyr at i et kvalitativt forskningsintervju ønsker man å forstå verden sett fra intervjupersonenes side (Kvale & Birkmann, 2018). Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å forstå sider ved informantens dagligliv (Kvale & Birkmann, 2010) og å fremskaffe fyldig og beskrivende informasjon om informantenes egne erfaringer, tanker og følelser (Dalen, 2013). Strukturen ved et intervju er ofte lik den dagligdagse samtalen, men har en struktur, som skal hjelpe oss til å gå dypere inn i samtalen enn i en dagligdags samtale. Videre påpeker Kvale & Birkmann (2010) at forskeren skal opptre som spørrende og lyttende. Det er forskeren som har regien i samtalen, og samtalen styres av de temaene forskeren ønsker å få informasjon om (Thagaard, 2013). I følge Tjora (2013) må man være innstilt på å måtte justere disse underveis og strukturen må ofte endres etter informantenes fortelling (Tjora, 2013).

I forskningsintervjuet beskriver Kvale og Birkmann (2018) at det er viktig å skille aspektene i et forskningsintervju. Her pekes det på betydningsfulle kontekster som intervjueren, intervjupersonene, kroppen og ikke-menneskers rolle. Den som intervjuer og den som blir intervjuet kommer tett på hverandre i et forskningsintervju (Tjora, 2018). Videre beskrives det at listen med betydningsfulle kontekster kan utvides i det uendelige, men her pekes det på at de fire aspektene over er de viktigste. De to første aspektene omhandler at ingen intervju kan gjennomføres uten intervjuer og intervjuperson. De to siste omhandler kroppen og ikke-

mennesket, noe som vil si at et intervju åpenbart er verbal kommunikasjon, men også kroppslig kommunikasjon. Et intervju kan for eksempel forandre seg ut i fra hvordan personene opptrer i intervjuet og i noen få tilfeller kan kroppen til og med vanskeliggjøre den kvalitative forskningen, fordi temaet kan i enkelte situasjoner gjøre personene ukomfortabel (Kvale & Birkmann, 2018).

5.3 STRATEGISK UTVELGING OG REKRUTTERING AV INFORMANTER

Strategisk utvalg av informanter er det man baserer seg på innenfor det kvalitative forskningsintervjuet (Markula & Silk, 2011). Et strategisk utvalg er i følge Thagaard (2013) nøkkelinformanter som man velger ut som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er relevant for å kunne gi svar på problemstillingen. Det betyr at utvalget er egnet til å svare på problemstillingen, i forhold til mine problemstillinger. Jeg valgte ut informanter med følgende kjennetegn:

1. Toppidrettselever som var hybelboere og som lyktes med toppidrettssatsningen
2. Toppidrettselever som var hybelboere og som ikke lyktes med toppidrettssatsningen
3. Utøvere av begge kjønn. Grunnen til at dette er for å se om det er noen forskjeller mellom tilrettelegging mellom kjønn

Når en skal velge antall informanter som man trenger i en intervjustudie er det viktig at utvalget er stort nok. Dette fordi det kan gi en forståelse av fenomenet man ønsker å studere (Kvale & Birkmann, 2010; Thagaard, 2013). I en masteroppgave vil en mest sannsynligvis ikke oppnå et slikt mål, og i denne studien har jeg i samarbeid med veileder blitt enige om å velge 8 deltagere. Med tanke på tiden og de ressursene jeg hadde til disposisjon, ble dette avsett som tilstrekkelig for å få nok informasjon til å kunne svare på problemstillingen.

Da jeg skulle velge hvem som skulle rekrutteres til denne studien, stilte jeg meg spørsmålet om jeg skulle velge noen som gikk på videregående skole og var i situasjonen akkurat nå, eller om det skulle velges informanter med erfaring og som kunne se tilbake på denne perioden. Jeg bestemte meg for å intervju noen som hadde vært gjennom denne erfaringen og som «lyktes med idrettssatsingen», og noen som «ikke lyktes med idrettssatsingen». Blant annet fordi det var enklere å finne informanter fordi jeg kjente til noen som hadde slik erfaring. Jeg laget meg en oversikt over hvem jeg kjente og hvem i mitt nettverk jeg kunne spørre. Dette er i følge Widerberg (2001) en vanlig måte å rekruttere informanter på. Jeg fant ut at informanter som var i gruppen «ikke lyktes med idrettssatsingen», var enklere å finne, enn informanter som «lyktes med idrettssatsingen». Som vist over ønsket jeg også å finne like mange jenter som gutter, for å få et bedre utvalg og eventuelt se om deres erfaringer var preget av kjønn. Jeg ønsket å se på like mange gutter som jenter for å få et bedre bilde på om det kan være noen forskjeller på tilretteleggingen blant kjønn på skole og i klubb, samt se om opplevelsen rundt

hybeltilværelsen var forskjellig blant jenter og gutter. Jeg sendte disse informantene en melding til telefonen (se vedlegg 4). Etersom dette var informanter jeg hadde kjennskap til, var det mer naturlig å sende dem en melding.

5.4 UFORMING OG UTPRØVING AV INTERVJUGUIDE

Widerberg (2011) påpeker at en intervjuguide fungerer som forskerens hjelpemiddel i intervjusituasjonen, og at den skal gi uttrykk for hva man ønsker å få kunnskap om. En intervjuguide skal inneholde emner som skal tas opp i intervjuet og hvilken rekkefølge temaene skal ha. Kvale (2002) beskriver at intervjuguiden også kan være detaljert oppsett med nøyaktige spørsmålsformuleringer.

Jeg valgte å dele opp intervjuguiden etter tema (Thagaard, 2013). Min kunnskap fra tidligere forskning og mitt teoretiske perspektiv, samt mine erfaringer fra feltet bidro til å strukturere intervjuguiden. På den måten følte jeg at jeg sikret at jeg kunne få svar på de temaene jeg ønsket å ta utgangspunkt i. Jeg delte intervjuguiden inn i 7 temaer: 1) Bakgrunns spørsmål, 2) utdanning og toppidrett, 3) Hybeltilværelsen, 4) Klubb, 5) Familien, 6) Helse og 7) avslutning (se vedlegg 1).

Når en skal bygge opp et intervju, bør man følge et dramaturgisk aspekt, noe som vil si å bygge opp intervjuguiden mot en emosjonell utvikling (Thagaard, 2013). Det er hensiktsmessig å gjøre dette for å skape en tillitsfull og fortrolig atmosfære. Det betyr at man starter med nøytrale temaer, slik at informanten føler seg trygg i situasjonen. Dette kan bidra til at informanten åpner seg om de temaene forskeren videre ønsker kunnskap om (Thagaard, 2013). For å skape en tillitsfull atmosfære i begynnelsen ønsket jeg å begynne med informantens bakgrunn. Markula og Silk (2011) peker på at bakgrunns spørsmål er en fin oppvarming for informanten, og lar hun/han komme i gang. Slike spørsmål er enkle og konkrete spørsmål som ikke krever mye refleksjon, men som er lette å svare på (Tjora, 2012).

I guiden kommer de sentrale temaene i intervjuet, som krever refleksjon. Her har jeg prøvd å gå fra nøytrale temaer og over til mer emosjonelle spørsmål. Dette betydde at jeg gradvis kommer inn på emosjonelle emner som omhandler informantens personlige erfaringer, opplevelser og følelser (Thagaard, 2013). Her valgte jeg for eksempel først å stille spørsmålet: «Kan du fortelle hvordan du opplevde overgangen fra ungdomsskole til videregående skole?». Det er mange måter å spørre på og ved å variere måten å spørre på, blir det ofte mer flyt i intervjusituasjonen. Jeg prøvde å variere spørsmålene i forhold til dette. Avslutningsvis

formulerte jeg spørsmål som var rettet mot «hva ville du gjort annerledes idag?» og videre om informantene hadde noe å tilføye.

Da første utkast av intervjuguiden var klart, valgte jeg å teste ut intervjuguiden min på en jeg kjente fra før, for å få konkrete tilbakemeldinger om hva som var bra med intervjuguiden, og hva som kunne gjøres bedre. Dette var også en test for meg selv i rollen som intervjuer, og en prøve på hvor lenge intervjuet ville vare. I etterkant gjorde jeg om noen av spørsmålene og tok bort noen spørsmål som virket overflødig. Selv om tanken ikke var å bruke guiden slavisk, og dette merket jeg godt i testintervjuet. jeg laget intervjuguiden, var ikke tanken å bruke den slavisk, og dette merket jeg godt i testintervjuet. Det ble mer en trygghet og en ramme for å berøre temaene jeg ønsket.

5.5 GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE

Gjennomføringen av intervjuene forløp på en god måte. Både sted og tidspunkt ble bestemt ut ifra informantene sine ønsker, for at de skulle føle seg komfortabel. På den måten kan det bidra til en lettere og avslappet atmosfære (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2010), noe jeg også syntes var viktig. Tre av intervjuene ble gjennomført via skype, da informantene ikke bodde i samme by som meg. Resten av intervjuene ble gjennomført i ulike lokaler i byen. Det ene skjedde i et klubblokale, to ved NTNU Øya, et på kafé og et hjem til meg. Det sistnevnte var informantens forslag, og jeg forsikret meg om at han følte seg komfortabel med å bli intervjuet hjemme hos meg.

I forkant av alle intervjuene snakket vi løst og fast om hverandres livssituasjon. Jeg merket godt at min og deres bakgrunn gjorde at vi hadde mye å snakke om, noe som skapte en god atmosfære. Samtlige intervju ble innledet ved at jeg orienterte om studien og hvilke rettigheter informantene hadde i forbindelse med intervjuet. Informantene fikk tildelt informasjonsskriv og samtykkeerklæringen (se vedlegg 3). Jeg opplyste om at jeg ønsket å bruke båndopptak under intervjuet, noe som var greit for alle informantene

I intervjuet la jeg vekt på å stille de samme spørsmålene til alle informantene, men det var sjeldent at de kom i samme rekkefølge, da informantene kom inn på ulike deler av intervjuguiden underveis. Når jeg ønsket å vite mer om det informantene svarte på, stilte jeg oppfølgingsspørsmål. Varigheten på intervjuene varierte fra 49 til 90 minutter, og jeg opplevde at intervjuene fløt bra. Jeg ønsket å legge til rette for at informantene skulle få snakke i et behagelig tempo, slik at de ikke ble avbrutt, men at de fikk tid til å reflektere over spørsmålene som ble stilt (Kvale & Birkmann, 2010). I følge Widerberg (2011) kan pauser og stillhet bidra til at informanten går dypere inn på et tema, men det kan også oppfattes som ubehagelig. Ettersom mine informanter hadde mye på hjertet hele tiden, opplevde ikke jeg at det var noe stillhet som var ubehagelig for informantene. Informantene snakket mye og fortalte velvillig om sine erfaringer og opplevelser knytt til temaet. Det var tydelig et tema alle informantene mente noe om, og alle virket veldig engasjert. Jeg opplevde at de ble mer og mer avslappet, jo lengre ut i intervjuet vi kom. Da intervjuene var ferdig opplevde jeg at intervjuene hadde gitt meg mye kunnskap om problemstillingen min. Etter hvert intervju satte jeg meg ned å skrev noen stikkord og tanker om intervjuet. Slike sammendrag kan være nyttige i videre analysearbeid, fordi man får skrevet ned informasjon som ikke kommer frem i båndopptaket (Widerberg, 2011).

5.6 DATABEHANDLING OG ANALYSE AV DATAMATERIALET

Etter intervjuene er gjennomført starter fasen der datamaterialet skal analyseres (Kvale & Birkmann, 2010). I dette underkapittelet vil det bli redegjort for transkribering, kategorisering og koding.

Transkribering

Ved å transkribere får man et datamateriale som kan bearbeides og tolkes. Analyse er en prosess som pågår gjennom hele forskningsprosjektet (Nilssen, 2012). Etter intervjuene er gjennomført starter fasen med å analysere selve datamaterialet (Kvale & Birkmann, 2018). Prosessen med å transkribere intervjuene var meget tidskrevende. I følge Nilsen (2012) tar én time med lydopptak vanligvis mellom fire til seks timer å transkribere i tekst. Jeg gjennomførte transkriberingen så fort som mulig rett etter intervjuene, for å ha intervjuene så friskt i minne som over hode mulig. Transkribering er en viktig del av analyseprosessen, fordi man da blir godt kjent med datamaterialet sitt (Nilssen, 2012). Jeg hørte på lydklippene og transkriberte fortløpende, noe som var en tidskrevende prosess. Jeg brukte i snitt en til to dager å transkribere ett intervju. Ettersom informantene snakket i ulike tempo, måtte jeg ha ulike strategier når det galt måten jeg transkriberte på. Det var flere ganger jeg stoppet lydopptaket for å gå tilbake å høre sekvensen i lydopptaket på nytt.

I transkriberingen har jeg valgt å ekskludere såkalt paraspråk, som kan være «eh» og andre tenkeord (Nilssen, 2012). Jeg valgte å transkribere på bokmål, dette fordi jeg ønsket å ta hensyn til anonymitet, egen forståelse og lesbarhet. (Kvale & Birkmann, 2010).

Det ble transkribert totalt et materiale på 86 A4 sider.

Kategorisering, koding og analysemåte

Jeg valgte å kode litt underveis i transkriberingen og Nilssen (2012) beskriver koding som en strategi for å se de viktigste mønstrene i materialet. Etter transkriberingen startet arbeidet med å systematisere datamaterialet (Kvale & Birkmann, 2010), noe som også blir omtalt som kategorisering og koding. Jeg valgte å bruke farger på de ulike temaene, for å holde et tydelig mønster i transkriberingen. Ett eksempel på dette var for eksempel at jeg brukte fargen blå på «utdanning og toppidrett». Deretter markerte jeg ordene som var viktig i dette temaet med blått. Dette gjorde at det var enkelt for meg å gå tilbake i transkriberingen å finne relevant datamateriale som skulle anvendes i selve analysen i oppgaven. Etter hvert som jeg hadde farge på alle temaene i alle transkriberingen, sorterte jeg datamaterialet og laget et sammendrag av funnene.

<i>Kategorier/Tema</i>	Tema som ble kodet
<i>Utdanning og toppidrett</i>	<ul style="list-style-type: none"> → Overgangen fra ungdomsskole til videregående skole → Tilrettelegging → Samarbeid mellom klubb og skole
<i>Miljøet rundt utøveren</i>	<ul style="list-style-type: none"> → Betydning av: Trener, Familie, venner, klubb → Hva var viktig for karriereutvikling
<i>Hybelsituasjon</i>	<ul style="list-style-type: none"> → Overgangen fra å bo hjemme til å bo på hybel → Når flyttet hun/han → Bodde hun/han med noen? → Hvordan la skolen til rette for at hun/han var hybelboer

Figur 3: Kategorisering og koding

Denne kategoriseringen var grunnlaget for min videre analyse i materialet. I følge Coffey & Atkinson (1996) er det ikke en bestemt måte å gjøre kvalitativ analyse på, og det er stort sett enighet om at det finnes mange analysemåter.

Jeg har valgt å ta for meg temasentrert analytisk tilnærming og en fenomenologisk fremgangsmåte. Et av hovedpoengene med temasentrert analyse er å gå i dybden på hvert enkelt tema (Thagaard, 2013). Her retter forskeren fokus på utvalgte temaer og sammenligner informasjon fra alle informantene om disse temaene. Fenomenologisk fremgangsmåte benytter jeg meg av en fortolkende analyse (Markula & Silk, 2011). De subjektive oppfatninger og er reflektert på hvordan dette kan virke inn på forskningsprosessen, da forskning aldri er objektivt eller fri for verdier (Nilssen, 2012). I mitt prosjekt ønsker jeg å fokusere på hvilke erfaringer

informantene mine sitter igjen med som viktige for deres karriereutvikling. På bakgrunn av dette ønsker jeg å benytte meg av et fenomenologisk vitenskapssyn. Fenomenologien tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og forsøker å få en forståelse av den dypere meningen av enkeltpersoners erfaringer (Thagaard, 2013). Her ønsker forskeren å reflektere over egne erfaringer og at erfaringer danner utgangspunkt for forskningen. Her er det viktig at jeg som forsker er åpen for erfaringene til informantene (Thagaard, 2013).

5.7 REFLEKSJONER OVER DATAMATERIALETS KVALITET

Det er fire forhold som kan påvirke kvaliteten på et kvalitativt datamateriale: transparens (*transferability/thick description*), troverdighet (*credibility*) pålitelighet (*dependability*) og forskerrefleksivitet (*conformability*) (Markula & Silk, 2011). I følge Nilsen (2012) vil forskerens bakgrunn og forståelse alltid være med på å påvirke resultatet. Det er derfor viktig for forskeren å gjøre studien så transparent som mulig. Det vil si at forskeren gir leseren en detaljert beskrivelse av hva som er blitt gjort i forskningsprosessen, noe som medfører at leseren kan sette seg inn i forskningsforløpet. Gjennom dette metodekapittelet har jeg forsøkt å gi et innblikk i prosessen og slik skape transparens.

Ved å gjøre forskningen så transparent som mulig, bidrar det videre til å sikre studiens troverdighet (Nilsen, 2012). Jeg har forsøkt å gjøre forskningsprosessen så detaljert som mulig, gjennom å presentere de ulike valgene. I følge Markula og Silk (2011) er dette for å øke studiens troverdighet. Det er viktig at kvalitativ forskning er pålitelig, noe som skapes ved å sikre en viss etterprøving. For å sikre etterprøving er man avhengig av å dokumentere de prosedyrene som er valgt, samt logikken bak funn og konklusjon (Markula & Silk, 2011). Gjennom å begrunne og beskrive mine valg har jeg forsøkt å øke oppgavens pålitelighet.

Det fjerde og siste forholdet som kan påvirke kvaliteten i kvalitativ forskning er forskerrefleksivitet. I følge Markula & Silk (2011) innebærer dette at forskeren reflekterer rundt sin egen rolle i prosjektet, og hvordan denne rollen påvirket studiens funn. Ettersom jeg har erfaring som hybelboer som kombinerte utdanning med toppidrett, medfører dette at jeg har med meg en viss forhåndskunnskap inn i prosessen. Styrken i dette anser jeg som at jeg har kjennskap til feltet, noe som bidro til at jeg og informantene så ut til å ha en felles forståelse av temaet. Dette gjorde det lett å forstå hva de mente og derfor enklere for meg å stille oppfølgingsspørsmål. En svakhet kan være at opplevelsen rundt hybeltilværelsen kan variere mye, noe som gjør at jeg lett kan tolke at alle hadde det likedan som meg. En annen svakhet kan være at jeg overser detaljer som er relevant, hvis jeg som forsker tenker for mye på egne erfaringer. Ved at jeg slik hadde liten distanse til feltet, kan også ha medført at jeg har tolket datamaterialet mye på basis av egne erfaringer. På den andre siden påpeker Guneriussen (1999) at det kan være problematisk å forstå fremmede felt som forsker, og at det kan være fordelaktig å kjenne feltet. Likevel er det viktig å være bevisst over egne erfaringer innenfor et felt, og hva dette gir tilgang til og hvilke problemer det kan skape. Jeg opplevde likevel at selv om jeg hadde

liten distanse i intervjusituasjonen, økte den distansen når datamaterialet fremsto som en tekst og ble en tekst jeg skulle svare på problemstillingen med (Nilssen, 2012).

5.8 ETISKE RETNINGSLINJER

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) har utformet en rekke forskningsetiske retningslinjer man må følge ved forskning. Disse retningslinjene viser til ulike typer normer, ufravikelige krav og viktige hensyn, samt retningslinjer som skal fungere som et hjelpemiddel for forskeren (NESH, 2006). I følge forvaltningsloven er informasjon som kan tilbakeføres til enkeltpersoner taushetsbelagt, og forskeren er forpliktet til å beskytte informantens identitet og geografiske plasseringer (NESH, 2006; Ryen, 2012). I kvalitativ forskning eksisterer det også noen mer spesifikke etiske prinsipper. Mye av etikken i forbindelse med intervju er knytt til presentasjon av data, for eksempel når det gjelder anonymisering og transparens (Tjora, 2017). I tillegg opererer Ryen (2012) med tre retningslinjer for etikk i kvalitativ forskning. Disse etiske retningslinjene har jeg tatt hensyn til i denne oppgaven: samtykke, konfidensialitet og tillit.

Ryen (2012) beskriver at informert samtykke sikrer informantens rettigheter. Her skal informanten informeres om at deltakelsen er frivillig og at de kan trekke seg fra studien når som helst, uten konsekvenser for informanten. Jeg hadde med meg samtykkeerklæringen (se vedlegg 3) til intervjuet, hvor informantene skrev under. Før de skrev under informerte jeg om deres rettigheter i forbindelse med studien. Informantene som ble intervjuet via Skype fikk sendt samtykkeerklæringen via mail, hvor de skrev ut og signerte og deretter scannet til meg. Da jeg rekrutterte informanter til studien, fortalte jeg om studiens innhold og hensikt, men jeg gjentok også dette før selve intervjuet.

Konfidensialiteten viser til at forskeren er pliktet til å beskytte informantens identitet og geografiske plassering (Ryen, 2012). Dette er viktig i alle typer kvalitative studier. Det er også viktig å påpeke at inn under konfidensialitet og anonymitet så har forskeren lovfestet taushetsplikt ovenfor informantene (Aase & Fossåskaret, 2014). I mitt prosjekt er det blitt intervjuet noen informanter som har lyktes i idretten og som ofte er i media, noe som kan gjøre det vanskeligere å anonymere informantene i disse miljøene (Ryen, 2012). I tillegg har alle informantene fortalt om sine egne opplevelser og erfaringer knytt til skolen, treneren og familien sin, noe som gjorde at det var viktig for meg å skape en situasjon, hvor informantene følte seg komfortabel til å snakke fritt. Jeg forsikret alle informantene om at lydopptakene av

intervjuene kun ble lyttet av meg. I tillegg ga jeg beskjed om at alle opptakene ville bli slettet ved slutten av forskningsprosjektet. Jeg valgte å benytte meg av pseudonymer for å sikre informantenes anonymitet, altså fiktive navn. Dette gjør at navnene i studien ikke vil kunne kobles direkte til informantene.

Undersøkelsen ble meldt inn til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), den 08.12.2018 og ble godkjent 01.03.2019 (se vedlegg 2). Datamaterialet har blitt behandlet av NSD sine krav, og NTNU sine interne rutiner for datasikkerhet.

6. ANALYSE

I dette kapitlet vil jeg presentere funnene i studien. I dialog med det teoretiske grunnlaget og tidligere forskning på feltet, vil jeg belyse informantenes opplevelser rundt det å være borteboer i kombinasjonen skole og satsning på idrett på høyt nivå. Først vil jeg presentere mine informanter, for å gi en oversikt over hva som kjennetegner disse. Videre vil jeg presentere funnene som handler om det å kombinere videregående skole og toppidrett. Deretter tar jeg for meg utfordringer og muligheter knyttet til hybeltilværelsen. Jeg vil strukturere kapitlet i tråd med mine undersøkelsesspørsmål: 1) Hvordan elevene oppfatter skolens tilrettelegging, 2) Hvordan elevene oppfatter samarbeidet mellom skole og klubb, 3) Hvordan elevene opplever hybeltilværelsen, 4) Til slutt ønsker jeg å oppsummere analysen ved å svare på hvilke former for tilrettelegging i mikromiljøet har størst betydning for karriereutvikling for borteboende toppidrettslever.

6.1 INFORMANTENES BAKGRUNN

Informantene bestod som nevnt av åtte personer hvor alle hadde samme mål om å bli så gode som over hode mulig i sin idrett. I denne studien har jeg valgt å ta med fire utøvere som i dag er aktive på elitenivå og fire som avsluttet satsningen i løpet av videregående eller kort tid etter. Informantene besto av fire menn og fire kvinner i alderen 20 til 27 år, som alle gikk på videregående skole i Midt-Norge. I studien er det til sammen seks fotballspillere og to langrennsløpere. Det som er interessant å se av figur 3, er at 3 av de 4 som «lyktes» valgte å bo hjemme med foreldrene det første året på videregående skole, og tre av fire som «ikke lyktes» flyttet på hybel første året.

Pseudonym	Alder	Idrett	Idrettsstatus	Kjennetegn ved hybelboerne
<i>Janne</i>	25	Fotball	Toppserien og landslag	Flyttet på hybel 2.året på videregående skole med en venninne.
<i>Rikke</i>	20	Fotball	Toppserien og aldersbestemt landslag	Flyttet på hybel 2.året på videregående skole med en venninne.
<i>Kris</i>	26	Fotball	Eliteserien	Flyttet på hybel 2.året på videregående skole med to kompiser.
<i>Lasse</i>	27	Langrenn	Aktiv	Flyttet på hybel 1.året på videregående skole med en kompis.
<i>Kristin</i>	26	Fotball	Sluttet	Flyttet på hybel 1.året på videregående skole med to bekjente
<i>Trond</i>	22	Langrenn	Sluttet	Flyttet på hybel 1 året på videregående skole med en bekjent.
<i>John</i>	26	Fotball	Sluttet	Flyttet på hybel 1.året på videregående skole med en kompis.
<i>Silje</i>	27	Fotball	Sluttet	Flyttet på hybel 3.året på videregående skole alene.

Tabell 1: Informantenes bakgrunn

6.2 TILRETTELEGGING OG SAMARBEID FOR DE SOM LYKTES

I denne delen av analysen vil jeg se på hvordan de borteboende elevene oppfatter tilretteleggingen fra skolen og på hvilken måte de oppfatter samarbeidet mellom skole og klubb. Først vil jeg ta for meg informantene som «lyktes» og som i dag er aktive på elitenivå, og deretter se på dem som har sluttet.

Datamaterialet viser at informantene har ulike erfaringer knytt til skolens tilrettelegging, og har ulike oppfatninger om samarbeidet mellom skolen og klubben. Flere av informanter som lyktes med idrettssatsingen var svært fornøyd og utdyper det slik:

Skolen hadde et samarbeid med klubben, som gjorde at jeg slapp å være på skoletreningene, noe som gjorde at jeg kunne prioritere klubbtreningene. Vi hadde ofte morgenøkter med klubben. I tillegg hadde jeg flinke lærere som gjorde det mulig for meg å ta prøver når jeg kom tilbake fra landslagssamlinger og turer med klubben. Hvis jeg sa i fra til mattelæreren min om at jeg ikke hang med i faget, fikk jeg ekstraundervisning. (Janne)

Skolen tilbydde matlagingskurs og i tillegg hadde vi smørekurs på vår første snøsamling. Man blir jo kalt «ferskis» når man kommer som 15-16 åring, så skolen hadde stort fokus på at vi skulle klare oss selv etter hvert. I tillegg la de opp skolehverdagen slik at dagen startet med trening på morgenen, så man hadde fri på kveldene. Vi hadde også kontaktlæreren vår som trener, og det gjorde at han hadde god oversikt over hver enkelt elev/utøver. (Lasse)

Som informantene over beskriver har skolen tilrettelagt godt for disse. De vektlegger særlig samarbeidet mellom skolen og klubben. Her påpekes det at de for eksempel hadde muligheten til å trene med klubben fremfor å trene med klassen. Dette gjorde at de fikk optimalt utbytte av treningen. De fremhever også at de opplever at skolen er dyktig til å tilrettelegge for hybelboere. Lasse la vekt på at skolen hadde fokus på at de skulle klare seg selv. Dette er i tråd med retningslinjene til utdanningsdirektoratet (2006) som påpeker at elever skal ha muligheten til å jobbe målrettet og systematisk innen sin konkurranseidrett og samtidig kunne fullføre videregående opplæring. Videre blir det beskrevet av Lasse at skolen la til rette for at hovedøkten skulle være på morgenen, slik at elevene kunne bruke kveldene til skolearbeid, noe

som gjorde at kravene, ble overkommelige med tanke på å få ekstra fritid. Dette understøtter det Stambulova (2009) vektlegger som viktig i sin studie om at miljøet rundt utøveren, som i dette tilfelle er skolen, skal balansere ulike utfordringer en utøver møter. Dette er også i tråd med Olympiatoppens (2011) overordnede mål om at skoler har ansvar for å utvikle utøveren på vei mot toppen. Dette viser også hvordan det tilrettelegges for at utøvere skal kunne ha kontroll over kravene som stilles (Karasek & Theorell, 1990). Likevel var det variasjon i gruppen som lyktes. Rikke fremhever at tilretteleggingen og samarbeidet mellom skole og fotballklubb ble bra etter hvert, men at det opplevdes ulikt for jentene og guttene:

Blant annet fikk ikke vi det samme opplegget som guttene som spilte i eliteserien. Skolen hadde samarbeid med to klubber, et damelag i toppserien og et herrelag i eliteserien. Et eksempel er at guttene alltid fikk ha hovedøkten med klubben før skolen, og fikk alltid fritak for å trene med klubben fremfor å være med på morgenøktene på skolen. Vi hadde ikke alltid mulighet til å ha hovedøkten før skolen med klubben, noe som gjorde at hovedøkten ble på kveldstid. Det gjorde at vi jenter måtte på morgenøktene på skolen og deretter på kveldsøktene med klubben. Det var heller ikke rom for å få fri fra skoletreningene. Når du da er hybelboer, og må rekke over alle arbeidsoppgaver før trening, blir det jo en fordel å være guttespiller som har muligheten til å trene med klubben først på dagen. (Rikke)

I følge Henriksen (2011) påvirker miljøet rundt utøveren utøverens hverdag og mulighet til å utvikle seg, og dårlig samarbeid mellom miljøene påvirker utøverens karriereutvikling. Her er det tydelig at klubben som guttene spilte for, la bedre til rette for karriereutvikling enn klubben Rikke spilte for, og det kan ha ført til en betydningsfull forskjell mellom jentene og guttenes karriereutvikling. Det kommer frem i datamaterialet at dette kan skyldes den lave økonomien i klubbene i kvinnefotball, noe som peker på hvordan kvinnefotball gir andre rammebetingelser (Skogvang, 2006). Det kommer også frem at guttene som spilte på rekruttlaget til eliteserielaget, fikk godkjente fravær for å trene med klubben om morgenen. Dette er noe rekruttlaget til Rikke ikke la til rette for. Her antydes det at skolen og klubben tilrettela bedre for guttespillerne og hvis skole og klubb ikke er godt nok koordinert, setter dette utøveren i en vanskelig situasjon (Bourke, 2003). Blant annet medførte dette at de ikke fikk restituert seg godt nok.

Det pekes videre på at lærere som ikke hadde idrettsfag, hadde ikke samme forståelse for idrettsevenes utfordringer. Flere mente at skolen som helhet gjerne kunne ha tilrettelagt bedre. Dette antyder at målene og kravene fra Olympiatoppen (2011), om at skolen og klubben skal legge til rette for utvikling av «24-timers-utøver», ikke alltid følges.

Videre blir det pekt på at det ofte var utøveren selv som måtte gi beskjed til både skolen og klubbmiljøet hvis det var noe de ønsket å snakke om. Dette opplevdes som noe ubehagelig og slitsomt. Flere av informantene forteller at det var de som måtte videreformidle informasjon mellom skole og klubb, fordi disse miljøene ikke samarbeidet, noe som kan føre til ekstra belastning (Røine, 2018). Det pekes likevel på at ting ble bedre da de fikk en trener som la bedre til rette for samarbeidet mellom skole og klubb. Det kan tyde på at skolen ble mer bevisste på at god tilrettelegging fra treneren sin side var viktig, og at samarbeid mellom skole og klubb var sentralt for deres karriereutvikling (Henriksen, 2011). Janne som var en av dem som var svært fornøyd med samarbeidet mellom skole og klubb og vektla særlig tilretteleggingen fra treneren som:

Jeg hadde et veldig godt forhold til treneren min. Han la alltid til rette for at skolen og klubben samarbeidet godt. Jeg er 100% sikker på at jeg ikke hadde vært der jeg er i dag hvis jeg ikke hadde hatt han som trener. Han har betydd alt for min karriere og for at jeg i dag spiller for A-landslaget og Norges beste kvinnelag. (Janne)

Her beskriver Janne i tråd med (Henriksen, 2011) at treneren var viktig for hennes karriereutviklingen, og at treneren var den som gjorde at samarbeidet mellom skole og klubb fungerte godt. Rikke beskriver også at samarbeidet mellom skole og klubb ble bedre når hun fikk en trener som la bedre til rette for samarbeidet. Da hun fikk en ny trener beskriver også hun at han har vært en av dem viktigste personen for hennes karriereutvikling:

Han la mer til rette for at skolen og klubben skulle samarbeide. I tillegg hadde han mer forståelse for meg som hybelboer. Han ønsker at jeg skulle utvikle meg og ta nye steg hele tiden. Han ble en person jeg kunne snakke om alt med. Han ble som en bonuspappa. (Rikke)

Ut i fra datamateriale kan det se ut som treneren er en nøkkelperson i denne sammenheng (Sæther, 2017). Her var det tydelig at trenerne var flinke til å ta hensyn til begge miljøene. Noe som er en betingelse for at utøveren kan utvikle seg for å nå sine mål (Henriksen, 2011).

Videre antydes det at informantene som spilte i toppserien som var på et høyere nivå enn de andre, var også de som fikk best tilrettelegging. Både Janne og Rikke forteller at det var noen fordeler med å spille for A-laget. De som spilte på rekruttlaget fikk ikke den samme tilretteleggingen som de som spilte på A-laget. Her pekes det blant annet på at de som spilte i toppserien, fikk trent med klubb lag på morgenen, mens de som spilte på rekruttlaget fikk ikke trent på morgenen med klubben, men måtte trene med klassen. Dette gjorde at de som møtte trene med skolen, fikk flere økter og det ble tatt ulikt hensyn til at de også måtte trene senere på kvelden. Det nevnes også at dårlig samarbeid mellom skole og klubb medført at treningene på skolen ikke var tilpasset øktene med klubben, noe som er i strid med Olympiatoppens (2001) forventninger til skolen.

Uavhengig om de spilte for et rekruttlag eller A-lag hadde flere hovedøktene med klubben på kveldstid og at dette opplevdes som slitsomt når de bodde på hybel. Dette antyder at hybelboerne er ofte mer utsatt for tidspress, fordi de ikke har støtte til matlaging og klesvask i hverdagen (Wannebo, 2018). De som lyktes i sin karriereutvikling påpeker likevel at det var vanskelig å ha tid til alt og Janne forteller at hun ville tatt videregående skole over fire år hvis hun skulle tatt dette valget i dag:

Jeg hadde nok da fått bedre tid. Et døgn har 24 timer uansett, og tiden strekker liksom ikke til uansett hvor mye du vil. Det å bo på hybel hjalp jo ikke akkurat på tidspresset. Man står opp, skynder seg til trening, skynder seg å dusje og spise før timen starter. Også er man på skolen i 6 timer, og deretter rett hjem å lage middag. Har du ikke kjøpt inn mat må du på butikken. Og så må du lage middag, skynde deg å spise før treningen starter. Når du kommer hjem fra trening skal du helst gjøre litt lekser også skal du i tillegg gjøre arbeidsoppgaver som foreldrene dine gjorde for deg tidligere. Da er det ikke flere timer i mitt døgn hvert fall. Hvert fall ikke til den restitusjonen jeg burde ha. Så den største utfordringen min på videregående skole var nok tidspresset. (Janne)

Dette viser at mange oppfatter tidspresset som utfordrende, og at det ofte er skolen som blir nedprioritert når tiden ikke strekker til (Christensen & Sørensen, 2009; Tully 2014). Dette betydde også at de som forlenget videregående skole til flere år, rapporterte om mindre bekymringer og bedre tid til utenomsportslige aktiviteter. Rikke var en av de som tok videregående skole på fire år og uttrykker det slik:

Jeg er glad jeg valgte å ta videregående skole over fire år. Jeg kjenner flere som gikk tre år og hadde det mer travelt enn meg. Dette gjorde at jeg fikk bedre tid til å restituere mellom morgenøkten og første timen på skolen. (Rikke)

Lasse var også en av de som valgte å ta videregående skole på fire år:

Det å ta videregående skole over fire år var viktig for meg. Jeg følte jeg fikk bedre tid til lekser, være mer sosial samtidig ha mer fokus på idretten. (Lasse)

Her pekes det blant annet på at tiden en utøver har til rådighet, kontrolleres bedre når en velger å ta videregående skole over fire år. Noe som ofte er relatert til mindre stress og bekymringer (Christensen & Sørensen, 2009). I tillegg vil det bli færre krav til skolen når utøveren tar utdanning over et lengre tidsrom. Dette betyr at utøveren kan ha bedre kontroll på arbeidsoppgavene og ha en følelse av å håndtere de kravene som stilles (Karasek & Theorell, 1990).

6.3 TILRETTELEGGING OG SAMARBEID FOR DE SOM IKKE LYKTES

Blant dem som ikke lyktes, er det flere her som har pekt på utfordringer i samarbeidet mellom skole og klubb. Særlig pekes det på tiden som forsvant når skolen og klubben ikke samarbeidet godt nok. Informantene som ikke lyktes er jevnt over mer misfornøyd med dette samarbeidet. To av disse, Kristin og John utdyper dette slik:

Med tanke på skolemengden, for vi hadde jo like mye skole som de som gikk vanlig studiespesialisering, så ble det veldig mye til tider. Man måtte lese, trene, spise og i tillegg skulle jeg som hybelboer gjøre alle arbeidsoppgavene selv. Det ble derfor veldig tungt at det ikke var tilrettelagt bedre for oss som forsøkte å satse på fotball. (Kristin)

Det påpekes her at selv om skolen ga godkjent fravær på grunn av fotballen, var arbeidsmengden på skolen for høy. Kristin tok videregående skole over tre år, og mener at hun burde tatt videregående skole på fire år. En annen informant påpekte også hvordan tidspress og mangel på samarbeid var utfordrende:

Hele den pakken rundt det å kombinere skolen med idrett var kamp mot klokken. Jeg fikk inntrykk av at skolen ikke brydde seg noe særlig, men jeg var veldig heldig med kontaktlæreren min. Klubben gjorde at jeg trivdes med fotballsatsningen, men verken skole eller klubb var dyktig til å samarbeide. Jeg var heldig som tok ting lett faglig, jeg slapp å bruke mye energi på lekser. Tidspresset gjorde at jeg ikke rakk å gjøre alt, men etter hvert som jeg fikk gode rutiner klarte jeg å senke skuldrene mer. (John)

Her beskrives samarbeidet mellom skolen og klubben som mangelfull og at dette medførte til et større tidspress på utøverne. Dette viser at toppidrettselever ofte får problemer med tidspress, og at det medfører at de nedprioriterer skolen (Christensen & Sørensen, 2009). Jeg antyder dette som at hvis kravene blir for høye kan det føre til negativt stress (Karasek & Theorell, 1990). Dette betyr også at det ikke legges til rette for 24-timers utøveren (Olympiatoppen, 2011).

Silje beskriver også situasjoner hvor hun gjerne skulle hatt bedre tid på å restituere seg og spist ordentlig mat før trening. Hun utdyper det slik:

Jeg sitter igjen med at tiden forsvant fra meg. Man er på skolen til klokken 16 og så må man skynde seg hjem før treningen starter i 17-18 tiden. Da rekker du nesten ikke å spise ordentlig før treningen, og så blir du på underskudd. Over en lengre periode sier det seg selv at det er vanskelig når du må gjøre alt selv. Føler ikke skolen og klubben la godt til rette for at jeg skulle få spist og restituert godt. (Silje)

Flere av dem som har sluttet med toppidrett, påpeker på tidsproblemer og stressende situasjoner. Dette kan tolkes som de opplevde hverdagene som en kamp mot klokken og at det gikk utover både lekser og andre arbeidsoppgaver. Det pekes særlig på at de ikke fikk nok tid til restitusjon og spising. For en av dem resulterte dette i spiseforstyrrelser. I ettertid ser hun at dette var en viktig faktor for at hun ikke klarte å prestere på trening, og dermed måtte gi opp satsningen. En av informantene forteller at han likevel rakk det meste da skolen og klubben la til rette for at de fikk fri på kveldstid, noe som gjorde at han fikk bedre tid til andre gjøremål.

Jeg føler at jeg rakk det meste, men som sagt så la skolen veldig godt til rette for at vi som hybelboere skulle ha litt fri på kveldstid, slik at vi kunne konsentrere oss om lekser eller andre ting. Vi var langrennsløpere alle sammen, så vi trente sammen på morgenen. (Trond)

Som langrennsløper var Trond den eneste av informantene som ikke opplevde tidspress fordi han hadde fri på kveldene. Samtidig er det forståelig at det kan være vanskelig å få til dette for skolene og klubbene fordi treningstidene og treningsarenaene varierer fordi fotball er en lagidrett og langrenn en individuell idrett. Ut i fra datamaterialet kan det se ut som at fritid på kveldstid, er en måte å unngå tidspress for hybelboere som prøver å kombinere toppidrett med videregående skole.

Videre blir det pekt på hvordan skolen og klubben må samarbeide for å skape god karriereutvikling. En av informantene som siste året på videregående skole valgte å flytte, forklarer at hun flyttet for å kombinere utdanning og med fotball på et høyere nivå. Hun utdyper hvordan manglende samarbeid påvirket hennes livssituasjon:

Jeg ble jo hentet av en toppserieklubb for å utvikle meg som spiller, men samarbeidet mellom klubb og skole var ikke eksisterende. Jeg føler skolen ikke la til rette for at jeg skulle kunne kombinere skole og toppidrett. Skolen var hvert fall ikke innblandet i det hele tatt med tanke på hybeltilværelsen. Jeg er ganske sikker på at de ikke visste at jeg verken var ny eller hybelboer. I tillegg opplevde jeg at det var lite forståelse for at man skulle få fri fra for eksempel i sistetimen. Dette var selvsagt for å kunne spise før fotballtreningen, og som hybelboere måtte jeg jo lage maten selv. (Silje)

Silje peker her på hvordan samarbeidet mellom skole og klubb ikke fungerte, noe som påvirket hennes karriereutviklingen negativt (Henriksen, 2011). I følge idrettens overordnede mål skal skolen i samråd med utøverens klubb legge til rette for at lysten til satsning er minst like høy ved avslutning av videregående skole som ved start (Olympiatoppen, 2011), noe som ikke fungerte her. Silje beskriver videre at samarbeidet mellom skole og klubb gjorde at motivasjonen hennes for videre satsning forsvant. Det kan i midlertid se ut som de guttene som gav opp sin satsning, fant tilretteleggingen noe bedre. Ingen av dem var svært misfornøyde og en av dem utdyper tilretteleggingen slik:

Skolen hadde ulike tiltak for at vi skulle få en bra start. De holdt oss igjen treningsmessig blant annet. Skolen har erfart at det var mange som trente for hardt i starten. Grunnen til at de vil holde oss tilbake, sier de skyldes den store overgangen fra å bo hjemme til å bo på hybel. Vi hadde for eksempel kosthold som første tema i treningslære, noe jeg ikke tror var tilfeldig. (Trond)

Her beskriver Trond at skolen var svært opptatt av å tilrettelegge for at hybelboerne skulle få en god overgang. Dette er i tråd med Wannebo (2018) sine anbefalinger om at det bør være godt tilrettelagt for hybelboere. Trond er likevel den eneste som vektlegger tilretteleggingen fra skolen som svært bra. Dette kan tyde på at tilretteleggingen varierer mye med hvilken skole man går på.

En annen av informantene utdyper hvor viktig det var at kontaktlæreren, som ikke hadde noe med idrettsfagene å gjøre, tok ansvar for tilretteleggingen. Han påpeker at kontaktlæreren var fullstendig klar over at han var hybelboer, og satset på idrett. Han utdyper at han opplevde kontaktlæreren som genuint interessert i hvordan hybelboerne hadde det. Han fremhever at hun var en stor trygghet for han, særlig det første året. Likevel kommer det frem at skolen ikke samarbeidet godt med klubben og at skolen å liten grad brydde seg om den spesielle situasjonen toppidrettslevene var i.

Flere nevnte også hvordan forholdet til trener var avgjørende for deres prestasjonsutvikling (Sæther, 2017). Silje fremhever at hun hadde et dårlig forhold til treneren sin, og hun tror at hun hadde fortsatt satsningen hvis treneren hadde tilrettelagt for en bedre kommunikasjon. Hun opplevde dessuten at treneren var fraværende.

Dette viser hvordan viktige relasjoner og mikromiljøet påvirker utøvernes hverdag og muligheter til å utvikle seg (Henriksen, 2011).

6.4 ERFARINGER OG OPPLEVELSER I MØTE MED HYBELTILVÆRELSEN

I denne delen av analysen vil jeg ha fokus på hvordan elevene opplever hybeltilværelsen og hvordan den påvirker deres karriereutvikling. Jeg vil også her dele opp informantene i to grupper, de som lyktes og som i dag spiller på elitenivå, og de som sluttet med toppidrettssatsningen.

HYBELTILVÆRELSEN FOR DE SOM LYKTES MED TOPPIDRETTSSATSNINGEN

Overgangen fra å bo hjemme til å bo for seg selv oppleves som noe varierende. Datamaterialet viser blant annet at det er variasjon i informantenes alder når de flyttet på hybel (se figur 4), noe som kan ha betydning for deres opplevelse rundt det å være hybelboer i kombinasjonen med toppidrett. Blant annet viser det seg at tre av fire informanter som idag spiller på elitenivå, flyttet på hybel andre året. Dette beskriver særlig første året som hybelboer blir beskrevet som tyngst:

Det var jo en stor forskjell i den forstand at en ikke lengre fikk ting servert og man måtte gjøre alt selv. I starten var det et «rothus» uten like, der det ikke var i nærheten av å ha orden på ting. Jeg husker godt at jeg var sliten når jeg kom hjem fra skole og trening, noe som førte til at jeg ikke orket å starte på de arbeidsoppgaven som mamma og pappa hadde gjort for meg tidligere. Det hjalp at vi var to gode venner som bodde sammen og kunne fordele arbeidsoppgavene. Når jeg kom sent hjem fra skolen hadde hun laget middag for eksempel. (Janne)

Det tok mye energi å bo på hybel. Særlig det første året som hybelboer. Det foreldrene mine hadde gjort for meg tidligere måtte jeg nå gjøre selv. Heldigvis bodde jeg med en god venninne, og vi var flink til å fordele arbeidsoppgavene mellom oss. (Rikke)

Studien til Wannebo (2018) peker på at mange som flytter på hybel synes det er tyngre enn forventet og at den første tiden hjemmefra er ekstra sårbar. Det viser seg også at jenter ofte rapporterer mer forekomst av stress og bekymringer enn guttene. Dette synes også å komme frem i dette studiet, hvor jentene som vi har sett, beskriver denne overgangen som særlig slitsom og vanskelig.

Kris derimot opplevde ikke denne overgangen særlig utfordrende, men det var også fordi han var i en spesiell situasjon:

Jeg har skilte foreldre og opplevde ikke overgangen så stor, da jeg var vant til å være borte fra en av dem hele tiden. I tillegg hadde jeg og samboerne mine vaskedame som kom én gang i uken i regi klubben. Vi måtte alltid rydde før hun kom, noe som gjorde at vi holdt det ryddig. Det at vi hadde vaskehjelp tok bort noe av arbeidsoppgaven vår på hjemmebane. (Kris)

Det som er interessant her er at klubben legger til rette for at denne overgangen skal bli enklere. For Kris hadde klubben blant annet hybler til utøverne til reduserte priser, noe som medførte at Kris hadde ekstra penger hver måned å leve for. Datamaterialet viser at dette er en klubb med god økonomi og at det kun var guttene som fikk denne behandlingen. Dessuten fikk de vaskehjelp én gang i uken, slik at noen av arbeidsoppgavene ved å bo på hybel ble redusert. Dette tyder på at klubben er klar over at disse rammefaktorene kan være viktig for deres karriereutvikling (Henriksen, 2011). En annen av guttene forteller om en lignende situasjon og utdyper det slik:

Skolen la til rette for at vi fikk boplass rett ved skolen, noe som gjorde at vi hadde kort reisevei både til skole og treningsanlegg. I tillegg fikk vi skrive på en liste hvem vi ønsker å bo med, slik at vi fikk bo med noen vi følte oss trygge på. Da vi kom med bagasjen var det bare å flytte rett inn med en samboer man kjente litt fra før av. (Lasse)

Dette viser at for guttene kan overgangen tolkes som mindre utfordrende enn for jentene fordi de fikk gode rammefaktorer og god oppfølging (Henriksen, 2011). Wannebo (2018) fremhever også at signifikante andre som kontaktlærere, kontordamer og vaskemestere ofte er støttespillere i en slik situasjon. Dessuten ser vi her at de utøverne som lyktes med sin satsning var bosatt nært skole og treningsanlegg og dermed blir utsatt for mindre tidspress i hverdagen (ref).

Ut i fra datamaterialet kan det se ut som alle informantene som lyktes, har fått god oppfølging fra mikromiljøet. Likevel viser dataene at jentene slet mer med overgangen fra å bo hjemme til å bo på hybel fordi det hadde langt dårligere tilrettelegging. I tillegg er det som nevnt

tidligere, interessant å se at tre av fire informanter ikke valgte å flytte på hybel før andre året på videregående skole. Noe som gjør at de er eldre og mer modne for å takle en slik overgang.

God talentutvikling skjer i følge Henriksen (2011) når hele miljøet rundt utøveren er med på å legge til rette for god karriereutvikling. Stambulova (2009) fremhever særlig at det er viktig for unge utøvere har ressurser til å kunne håndtere utfordringer både utenfor og på idrettsarenaen. For de fleste hybelboere er det slik at de er avhengig av personer som hjelper dem (Wannebo, 2018). Det å gå fra junior til senioridrett har blant annet vist seg å være en nøkkelovergang (Stambulova, 2009). Det kan virke som informantene som har lyktes har fått gode rammefaktorer og støtte for å kunne utvikle talentet sitt som borteboende toppidrettselever.

En annen viktig faktor som blir nevnt hos informantene som lyktes, er foreldrene. Disse blir beskrevet som svært viktig for deres karriereutvikling. Janne beskriver betydningen slik:

Ja hvor hadde jeg vært hvis jeg ikke hadde hatt dem? De har hatt enorm betydning, hele veien. Jeg har hatt foreldre som har støttet meg hele tiden, men det å flytte fra dem var mentalt tøft i starten. Jeg ble mer voksen av det, men det å plutselig ikke komme hjem til mamma og pappa hver dag var annerledes. De er jo en enorm trygghet. Men heldigvis kom de kom på besøk hver helg og så hver kamp jeg spilte. (Janne)

Lasse beskriver også foreldrene som viktige bidragsyttere:

Nei, uten de hadde det ikke gått. Det er helt klart. Men de har alltid sagt at jeg bestemmer hvor mye jeg vil holde på. De kom ofte på besøk, men de stilt også opp økonomisk. Langrenn kan jo være en dyr idrett, og man knekker stavene titt og ofte.

Dette betraktes i andre studier (Côté, 1999; Wolfenden & Holt, 2005) hvor det fremheves hvordan foreldres betydning for karriereutvikling inneholder både tilrettelegging og oppfølging. Chris beskriver denne støtten slik:

Da jeg flyttet på hybel snakket jeg med foreldrene mine på telefon ofte. Mamma kom nesten hver helg på besøk å så kampene mine, noe som gjorde at jeg ofte fikk møtt henne. Dette gjorde det vesentlig enklere å bo borte. (Kris)

HYBELTILVÆRELSEN FOR DE SOM IKKE LYKTES MED TOPPIDRETTSSATSNINGEN

Av dem som sluttet med satsningen på toppidrett, er det tre av fire som flyttet på hybel det første året på videregående skole. Når man flytter kan derfor ses på som en viktig forutsetning for å lykkes: De informantene som flyttet på hybel det første året ser ut til å ha opplevd overgangen til hybeltilværelsen mer belastende. Kristin erkjenner at hun ikke visste helt hva hun gikk til:

Jeg tenkte vel ikke over hva jeg gikk til. I ettertid har jeg jo sett at det var mye mer jobb å bo på hybel enn å bo hjemme. I tillegg måtte jeg skaffe meg jobb med en gang, for jeg måtte betale skolepenger og leie av hybel selv. Så fritiden min ble brukt til jobbing.
(Kristin)

Kristin flyttet på hybel rett etter ungdomsskolen, og allerede som 16 åring måtte hun ta ansvar for at både skolen og leien av hybelen ble betalt. Foreldrene hadde ikke økonomi til å støtte henne med skolepenger. Kristin peker også på at hybeltilværelsen ble verre med tiden, når både kravene til skolen og idretten økte. Hun opplevde at høye krav og lite tid påvirket motivasjonen (Karasek & Theorell, 1990). Det er mye som tyder på at Kristin hadde for lite støtte både fra foreldrene, skole og klubb til å kunne trives og ha kontroll på alle forventningene i omgivelsene (Karasek & Theorell, 1990). Dette er i tråd med Henriksen (2011) beskriver hvordan miljøet rundt utøveren er viktig for idrettslig progresjon. Dessuten har mange understreket det å ha en omfattende støtte fra omgivelsene for å trives (Wannebo, 2018). Kristin forteller at hun ble mye syk på slutten av videregående skole og peker på at hybeltilværelsen hadde en negativ effekt i forhold til å gjennomføre studier og idrettssatsing på tre år. En annen av jentene påpeker også hvordan hybeltilværelsen gikk utover trivselen:

Før jeg flyttet var jeg veldig motivert og hadde en innstilling om at jeg skulle klare hybeltilværelsen bra. Men så sitter du der en fredags kveld alene på hybelen, skal spille kamp på lørdagen, og alle vennene dine er reist hjem eller er opptatt. Da skal du lage en sunn og innholdsrik middag til deg selv for å lade opp til kampen dagen etter. Det orket jeg ikke. En annen faktor som gjorde at jeg ikke trivdes på hybelen, var at den var ekstremt liten og så bodde jeg alene. (Silje)

Dette kan tolkes som hybeltilværelsen, særlig for jentene, ikke ble som de hadde forestilt seg og den første tiden hjemmefra var fylt med forventninger som ikke ble innfridd og at begge kjente på ensomhet og savn (Wannebo, 2018). Det påpekes også at de tror hybeltilværelsen var en viktig faktor for at de ikke lyktes med sin satsning. Silje beskriver det slik:

Jeg tror jeg ikke lyktes med satsningen fordi jeg mistrivdes både i klubb og på hybel. Da jeg mistet foreldrestøtten og mistet den gode relasjonen jeg hadde til treneren min i hjemklubben, følte jeg at jeg ikke hadde noen å støtte meg på lengre. Hadde jeg bodd med noen i samme situasjon er jeg helt sikker på at jeg hadde trivdes bedre. (Silje)

En av guttene beskriver at første året som hybelboer var tyngst, fordi han ikke trivdes med samboeren sin. Etter hvert fikk han ny samboer og trivselen økte betraktelig:

Jeg trivdes ikke så godt med han jeg bodde med i starten, men etter hvert som jeg ble bedre kjent med folk og fikk ny samboer, så begynte jeg å trives mer og savnet til familien min forsvant. (Trond)

Her fremheves også skolens tilrettelegging og viser hvor viktig det er at skolen har et fokus på hvem som er hybelboere og at det legges vekt på å gi disse ungdommene trygge rammer for å fremme deres utvikling og trivsel (Wannebo, 2018). Selv om flere sier at hybeltilværelsen ikke var hovedgrunnen til at de sluttet, hevder de likevel at det hadde vært enklere å bo hjemme. John uttrykker det slik:

Det var en stor overgang, men vi var heldigvis to om oppgaven. I tillegg spilte vi på samme fotball-lag, trente sammen, gikk i samme klasse og hadde de samme vennene. Vi handlet sammen og fordelte arbeidsoppgavene. Det gjorde overgangen mye enklere. I tillegg var det relativt kort vei hjem til mamma og pappa. (John)

Men selv om John mener det hadde vært enklere å bo hjemme sier han at hybeltilværelsen har gjort han mer voksen og mer reflektert. Han påpeker at hybeltilværelsen har lært han å strukturere hverdagen sin og håndtere mye forventninger og krav (Karasek & Theorell, 1990). Det kan også se ut som opplevelsen av hybeltilværelsen for dem som sluttet varierer noe med kjønn. Datamaterialet viser at jentene var mer bekymret enn guttene, noe Wannebo (2018) også

påpeker. Begge guttene beskriver at hybeltilværelsen i seg selv ikke var så utfordrende, men at hybeltilværelsen likevel var en stor overgang:

Personlig trivdes jeg på hybelen og hadde egentlig ingen problemer med å flytte fra foreldrene mine, selv om overgangen var stor. Det var i starten det var vanskeligst, men da jeg fikk gode rutiner og ble vant til å bo borte fra foreldrene mine gikk det bedre. Jeg tror ikke hybeltilværelsen hadde vært en like bra opplevelse hvis jeg ikke hadde bodd med en kompis. Men samtidig tror jeg også at det er en fordel å bo hjemme hos foreldrene sine når man kombinerer toppidrett med utdanning. (John)

Jeg tror ikke hybeltilværelsen var hovedgrunnen til at jeg ikke lyktes. Hovedgrunnen til dette tror jeg er at skole er en landsskole, noe som vil si at de har ulike krav de må forholde seg til i forhold til Olympiatoppen. Dette gjorde at skolen var ekstremt flink til å legge til rette for oss som bodde på hybel. Vi fikk blant annet tilbud gjennom skolen å bo på hybler to minutter fra skolen. Noe som gjorde at vi som bodde på hybel bodde i nærheten av hverandre, som igjen førte til at vi aldri var ensomme. (Trond)

Det beskrives her at hybeltilværelsen ikke var et problem i seg selv, fordi det var gode rutiner og tilrettelegging fra skolen. Dette betyr at skolen har en nøkkelrolle for å legge til rette for utøveren (Henriksen, 2011). Blant annet kan det også se ut til at situasjonen til utøverne blir lettere å håndtere hvis bostedet er i nærheten av skolen. Og det fører til mer kontroll i hverdagen (Karasek & Theorell, 1990). Informantene understreker dette slik:

Jeg er glad jeg bodde like ved skolen. Det gjorde at jeg slapp å stresse med å bruke tid på å reise til og fra skole og trening. Jeg fikk brukt denne tiden på å lage meg god middag, sitte med lekser eller være med kompis (Trond).

Jeg bodde 5 minutter unna skolen og det var skikkelig godt å slippe å bruke tid på å komme seg til og fra skolen. Men første året på videregående skole spilte jeg for hjemklubben min, noe som gjorde at jeg brukte mange timer i uken på å reise til og fra kamp. Jeg husker jeg ble veldig stresset og følte ikke jeg klarte å gjennomføre kravene skolen stilte og fotballen stilte. Men da jeg byttet klubb andre året og fikk treningene like ved der jeg bodde, ble alt mye bedre. (John)

Her pekes det på hvordan bosted har en viktig betydning for hvordan borteboende toppidrettselever håndterer de høye kravene (Karasek & Theorell, 1990). Likevel har studien som er gjort tidligere, rapportert mer helserelaterte risikoatferd hos hybelboere enn hjemmeboende elever (Bleidablik og Meland, 2001). En av jentene fremhever også at hybeltilværelsen i seg selv ikke var det største problemet, men at tiden hun gjerne skulle brukt på lekser ble brukt til å reise til og fra trening. Hun peker på at hun ikke hadde foreldre som kunne kjøre henne, noe som gjorde at hun måtte gå eller sykle hver dag for å komme seg til trening:

Jeg føler ikke hybeltilværelsen var det største problemet, men når man flytter på hybel blir man overlatt til seg selv. Dette gjør jo at du må komme deg til og fra trening og skole selv. Det var slitsomt. Jeg tror det hadde vært en fordel å bo nærmere skolen og treningsanlegget. Tiden jeg brukte på å reise kunne jeg tenkt meg og brukt på å restituere og gjort lekser for eksempel. (Kristin)

Det kommer tydelig frem at når foreldreinvolvering kuttes blir det mer krav hos hybelboerne. Hvis foreldrene ikke støtter utøveren psykisk og fysisk blir hybeltilværelsen mer vanskelig enn når foreldrene engasjerer seg og kommer mye på besøk. Derfor er det særlig viktig å ikke glemme at hybelboere tross alt mister mye av støtten når de flytter fra foreldrene sine, og at det er ekstra viktig at miljøene rundt utøveren/eleven tar hensyn og tilrettelegger godt for borteboende toppidrettselever for å kunne skape et godt utviklingsmiljø.

6.5 BETYDNING AV MIKROMILJØET FOR UTØVERES KARRIEREUTVIKLING

I dette underkapittelet skal det redegjøres for hvilke former for tilrettelegging i mikromiljøet som ser ut til å ha størst betydning for karriereutvikling til borteboende toppidrettselever. Mikromiljøet ser nærmere på de nære relasjonene som påvirker utøveren (Henriksen, 2011). Informantene i denne studien har pekt på flere av disse miljøfaktorene som viktig for deres karriereutvikling.

6.5.1 BETYDNING AV SAMARBEID, TILRETTELEGGING OG KOORDINERING MELLOM SKOLE OG KLUBB

Det kan se ut som samarbeidet mellom skole og klubb har vært noe varierende mellom informantene som lyktes og informantene som ikke lyktes med idrettssatsingen. Datamaterialet påpeker noen tydelige forskjeller mellom de som ikke lyktes og de som lyktes. I følge datamaterialet kommer det tydelig frem at samarbeidet har vært dårligere hos informantene som ikke lyktes med idrettssatsingen. Her beskriver tre av fire informanter at skolen og klubben var dårlig til å samarbeide, og at det virket som skolene ikke brydde seg noe særlig om den spesielle situasjonen disse toppidrettselevene var i, med tanke på at de bodde på hybel. Her var det for eksempel liten grad tilrettelagt for å kunne trene med klubb lag på morgenen, eller få fri for å restituere. Med tanke på at alle informantene tok videregående skole på tre år, kan det tenkes at dette er en medvirkende faktor for at utøverne hadde ekstra mye å gjøre, i forhold til de som tok videregående skole på fire år. I tillegg viser de ofte til at for høye krav og for liten grad av kontroll blir et resultat av at skolen ikke legger til rette for idrettslig satsning kombinert med videregående skole (Karasek & Theorell, 1990). Hos informantene som ikke lyktes blir det også beskrevet at de ikke fikk noe form for hjelp til å finne hybel.

Hos informantene som lyktes beskriver tre av fire informanter at skolen og klubben hadde et godt samarbeid, da de fikk god oppfølging fra begge disse miljøene. Her var det stor grad av tilrettelegging fra både skolen og klubben og samarbeidet var bra. Informantene beskriver lærere og trenere som viktige bidragsytere for å kunne få best mulig tilrettelegging for god karriereutvikling (Murberg & Bru, 2008; Olympiatoppen 2011). Dette tyder på at muligheten til å kunne utvikle seg blir påvirket av hvordan disse strukturene rundt utøveren blir koordinert. Hvis disse er dårlig koordinert kan det påvirke til frafall i idretten (Enoksen, 2002; Henriksen, 2011).

Med andre ord er et godt fungerende samarbeid viktig for å lykkes. Dette tyder på at suksess i idretten er basert på å ha et miljø rundt individet som balanserer de utfordringene som en utøver møter (Henriksen, 2011). Studiet antyder dessuten hvis det er liten eller ingen kommunikasjon mellom skole og klubblag, kan dette føre til lavere motivasjon (Røine, 2018). Videre beskriver informantene som lyktes i denne studien, at samarbeidet mellom skole og klubb var avgjørende for deres muligheter til å kunne kombinere utdanning med idrettssatsing på en god måte (Stambulova & Wylleman (2015). Dette synes å være en forutsetning for å ha en god talentutvikling (Henriksen; Antonsen, 2015). Et godt samarbeid mellom skole og klubb kan relateres til Henriksens (2011) talentutviklingsmodell, der miljøene påvirker utøverens hverdag. Muligheten til å kunne utvikle seg kan derfor bli redusert hvis disse strukturene ikke er godt nok koordinert, og studier har vist at dette kan være med på å påvirke til frafall i idretten (Enoksen, 2002).

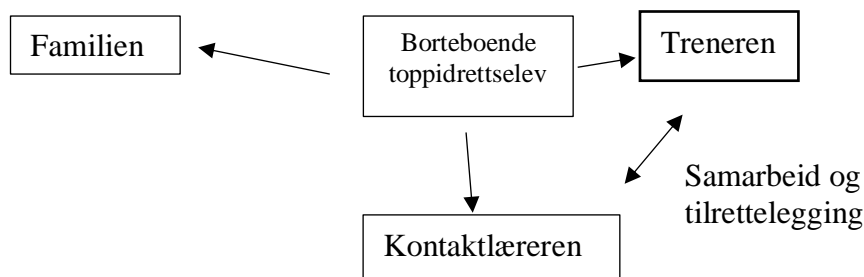
6.5.2 BETYDNING AV GOD STØTTE FRA TRENERE OG SIGNIFIKANTE ANDRE FOR BORTEBOENDE TOPPIDRETTSELEVER

Betydningen av god støtte fra treneren er det informantene i denne studien har snakket mest om, og særlig de som har lyktes. De beskriver trener – utøver relasjonen som svært viktig for deres karriereutvikling. Alle informantene beskriver betydningen av god støtte fra både treneren, lærerne, familie og venner som viktige for karriereutviklingen, men datamaterialet påpeker noen tydelige forskjeller mellom de som lyktes og de som ikke lyktes. Hos de som lyktes beskrives det at mikromiljøet tilrettela for god karriereutvikling. Her blir det forklart at lærere tilrettela for at utøverne skulle få ta prøver når det passet dem best med tanke på idretten. Det blir også beskrevet at betydningen av å ha en trener som la til rette for gode samtaler og godt tilrettelagt oppfølging både på og utenfor banen var viktig. Det vil si at miljøene hadde positive relasjoner med hverandre og utøveren. Her kommer det blant annet frem at treneren også hadde en rolle på skolen. Noe som gjorde at treneren hadde en god oversikt over 24-timers utøverne sine (Olympiatoppen, 2013). Dette betyr at trenere og lærere også la godt til rette for strategiske planer og tilrettela for at utøveren skulle kunne bli en toppidrettsutøver (Henriksen, 2011; Antonsen, 2015). Det kan derfor se ut til at hele miljøet hos informantene som lyktes var av betydning.

Av informanter som ikke lyktes har kun én av fire informanter pekt på treneren som en viktig. Denne informanten påpeker at treneren ikke nødvendigvis var viktig for karriereutviklingen, men for trivselen som hybelboer. Resterende av informantene har beskrevet at treneren var fraværende, ikke støttende og bidro til at de mistrivdes. Når klubb og skole ikke samarbeider kan dette få store konsekvenser for utøveren og studien til Askildsen (2012) har vist at de som hadde samme trener i klubb og på skolen hadde bedre tilrettelegging og kommunikasjon mellom trener og utøver.

6.5.3 HVA BETYR MEST I MIKROMILJØET FOR BORTEBOENDE TOPPIDRETTSELEVER

På lik linje med Henriksen (2011) sin talentutviklingsmodell er alle i mikromiljøet sentral for informantene i denne studien. Det ser allikevel ut til at det er enkelte i mikromiljøet som betyr mer enn andre. I figur 4 kan vi se hvilke relasjoner i miljøet som er av særlig betydning for informantene i denne studien. Figuren tar utgangspunkt i Henriksen sin talentutviklingsmodell (2011) som en kan lese om i kapittel 4. Datamaterialet viser at det er viktig for borteboende toppidrettslever å ha godt tilrettelagt oppfølging fra mikromiljøet for å lykkes med idrettssatsingen, samtidig som man kombinerer det med utdanning. Men det er noen faktorer i mikromiljøet som er mer avgjørende enn andre. Datamaterialet i denne studien viser at skoen trykker mest ved trener – utøver relasjonen mellom de som lyktes og ikke lyktes. På bakgrunn av dette har jeg plassert treneren nærmest utøveren. Utøverne som flytter på hybel for å kombinere utdanning med toppidrett trenger mye involvering av de nære relasjonene i mikromiljøet. Betydningen av god støtte i mikromiljøet er svært sentralt for å kunne lykkes.

Figur 4: Betydningen av mikromiljøet i denne studien (inspirert av Henriksen, 2011).

Som figuren viser er også kontaktlæreren en viktig person for borteboende toppidrettslever. Men for at det skal legges til rette for best mulig samarbeid i mikromiljøet, viser det seg i denne studien at kommunikasjon og samarbeid mellom treneren og kontaktlæreren er svært sentralt for god talentutvikling.

Lengst ut ligger familien. Når disse lovende unge utøverne velger å flytte fra familien sin, må de klare seg selv. Men selv om de flytter fra foreldrene viser det seg at foreldreinvolvering er viktig for å kunne kombinere utdanning og toppidrett samtidig som man bor på hybel. Omfattende støtte fra omgivelsene er svært viktig for å kunne trives (Wannebo, 2018), noe som ser ut til å gjøre hybeltilværelsen enklere.

7.0 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING

Avslutningsvis har jeg et ønske om å reflektere over de sentrale funnen i denne studien. Studiens fokus har vært å rette fokus mot unge hybelboere, som alle har flyttet hjemmefra i løpet av videregående skole for å kombinere utdanning med toppidrett. Her har jeg ønsket å kartlegge fire utøvere som i dag er aktive på profesjonelt nivå, og fire som falt fra under studietiden eller rett etter, og derfor ikke er aktive i dag. Hvorfor lyktes noen og andre ikke? På den måten har jeg ønsket å se hvilke medvirkende faktorer som har vært viktig for de som lyktes, og se om det er noen klare forskjeller mellom de som lyktes og ikke lyktes med idrettssatsingen. Et sentralt spørsmål har vært om hybeltilværelsen er en medvirkende faktor til at noen lykkes og andre ikke lykkes i sin karriereutvikling.

Studien viser at det er noen faktorer som kan være avgjørende for om du klarer kombinasjonen toppidrett og utdanning, samtidig som du bor på hybel. Et av funnen er at tre av de fire som lyktes bodde hjemme det første året på videregående skole. Av de informanter som ikke lyktes var det tre av fire informanter som flyttet på hybel første året. Ut i fra dette kan det tenkes at det kan være en fordel å bo hjemme med foreldrene det første året, da kravene til skolen også stiger fra ungdomsskole til videregående skole. Utøverne blir også ett år eldre, noe som kan være en medvirkende faktor i å takle de utfordringene man møter som borteboende toppidrettslev.

Familieinvolvering ser ut til å være svært viktig for at hybelboerne skal få god nok støtte og tilrettelegging for god karriereutvikling. Det viser seg dessuten at familieinvolvering er svært betydningsfullt, både når det kommer til psykisk støtte, men også fysisk støtte. Det at familien kommer på besøk og støtter disse hybelboerne som forsøker å satse på toppidrett, er i følge datamaterialet i denne studien svært viktig. På lik linje med foreldrene kan det se ut som treneren er den som står borteboende toppidrettsutøvere nærmest, og at det ser ut til at denne personen er helt avgjørende for å lykkes.

I tillegg kan det kan også se ut som at det sportslige nivået man er på når man flytter, kan være avgjørende for hvilken oppfølging og tilrettelegging man får. Datamaterialet viser at det kan være en forskjell på om du er gutt eller jente, da det kan se ut som at guttene har flere fordeler i møte med klubb. Det er også noen forskjeller på om du spiller på rekruttlaget eller om du spiller på A-laget i klubben. Her beskriver fotballspillerne at treneren legger bedre til rette for

godt samarbeid med skolen, når de spiller for et A-lag. Hos langrennsløperne i denne studien er det svært viktig å ha en trener som også er kontaktlæreren. Da dette er en individuell lagidrett, ser det ut som skolen legger svært godt til rette for at hybelboerne skal kunne utvikle seg for å bli en god langrennsløper.

Datamaterialet viser at mikromiljøet i sin helhet er avhengig av å samarbeide. Hvis skolen og klubben til utøveren ikke samarbeider, ser det også ut til at det setter utøveren i en vanskelig situasjon. I tillegg er det viktig at skolen og klubben samarbeider om å legge til rette for god talentutvikling. Funnen ser ut til at tidspress er et av de største utfordringene borteboende toppidrettselever møter med denne kombinasjonen. Det er derfor svært viktig at miljøfaktorene som utøveren omgås mest ved, legger ekstra godt til rette for borteboende toppidrettselever som ønsker å få en god karriereutvikling.

7.1 KONKLUDERENDE KOMMENTARER

Denne studien har gjennom en kvalitativ tilnærming forsøkt å fremheve betydningen av tilretteleggingen mellom skole og klubb hos borteboende toppidrettselever. I denne studien setter jeg fokus på tidligere lovende idrettsutøvere som alle flyttet hjemmefra for å kombinere videregående skole med toppidrettssatsning. Gjennom det kvalitative datamaterialet viser nettopp denne studien at det å flytte hjemmefra har betydning for prestasjonsutviklingen. Det viser seg at det å flytte på hybel innebærer at foreldrene involverer seg mindre enn før, og at dette gjør at utøverne må ordne alt selv. Studien viser at de største utfordringene ligger hos de som verken har hatt økonomisk støtte hjemmefra og eller støtte fra mikromiljøet generelt. Dette medfører at disse hybelboerne har stått på egne ben, der de blant annet har måttet jobbet ved siden av utdanningen.

Dette er en veldig kompleks situasjon, og datamaterialet viser at det er variasjon i hvordan informantene har håndtert situasjonen. Det ser likevel ut som at de som taklet hybeltilværelsen best, klarte kombinasjonen videregående skole og toppidrett best. Datamaterialet viser at de som flytter på hybel og ikke får god nok tilrettelegging fra mikromiljøet, kan ha mindre sjanse for å lykkes. Betydningen av tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb viser seg å være svært viktig for karriereutviklingen for borteboende toppidrettselever. I henhold til datamaterialet kommer det frem at skoen trykkes mest ved trener – utøver relasjonen mellom de som lyktes og de som ikke lyktes med toppidrettssatsningen. Dette gjelder både tilretteleggingen for utvikling i klubb, men også samarbeidet og kommunikasjonen treneren hadde med utøverne. Hvis samarbeidet mellom skole og klubb og andre sentrale tilretteleggingsformer svikter, kan de se ut til at kombinasjonen gjør det vanskelig å lykkes.

De som klarte seg best i denne situasjonen peker datamaterialet på de som får tilrettelagt mest. Her beskrives det at de får hybler utdelt i regi skolen, vaskehjelp i regi klubben, stor foreldreinvolvering, billige hybler, tilrettelagt treningstider. Men i motsetning til de som lyktes, er det fire historier som beskriver det motsatte. Her beskrives det at en måtte jobbe i helgene for å få økonomien som hybelboer til å gå rundt, i tillegg til at det var liten grad av foreldreinvolvering og ingen samarbeid mellom skole og klubb. Hos de som ikke lyktes var det heller ingen vaskehjelp i regi klubb. Dette bildet viser at de som får minst fra mikromiljøet også får større krav i hverdagen, noe som kan tyde på har vært en medvirkende faktor for frafallet til toppidrettssatsningen.

Det er helt tydelig at samarbeidet mellom skole og klubb kan bli bedre for å gjøre det enklere for hybelboere. Dette betyr at unge lovende utøvere som ønsker å satse målrettet og systematisk på toppidrett, er avhengig av stor støtte fra mikromiljøet og at det er viktig at de tar ekstra hensyn til «24-timers utøveren» for å unngå å legge mer krav på borteboende toppidrettselever.

Men uavhengig om du får god eller dårlig støtte og tilrettelegging, er det å kombinere utdanning med toppidrett i seg selv veldig krevende i utgangspunktet. Ett tegn på dette kan være at de som bodde hjemme første året, ser ut til å ha hatt en fordel, da tre av fire informanter som lyktes bodde hjemme hos foreldrene sine det første året på videregående skole.

Videre vil jeg konkludere med at det å forske på borteboende toppidrettselever er svært viktig, for å kunne hindre at lovende unge talenter som flytter på hybelen mister både gnist og motivasjon i møte med denne komplekse kombinasjonen.

7.2 FREMTIDIG FORSKNINGSBEHOV

Da jeg bestemte meg for å skrive masteroppgave, var temaet veldig lett. Jeg har lenge stilt spørsmålet rundt betydningen av tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb for toppidrettselever som flytter på hybel for å satse på idretten sin. Som nevnt innledningsvis var jeg en av disse selv, for cirka ti år siden. Men hvordan jeg skulle ta fatt på dette var et spørsmål jeg stilte meg selv. Min interesse var størst i å finne ut mer om hvorfor noen lykkes og andre ikke.

Med tanke på funnen om at tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb er svært betydningsfullt for borteboende toppidrettselevs karriereutvikling, hadde det vært interessant å se på hvor bevisst skolene og klubbene er på tilretteleggingen dem gir til hybelboere som er i denne komplekse situasjonen. Det hadde samtidig vært spennende å sett på samarbeidet mellom skole og klubb, og hva som gjøres for å legge til rette for best mulig karriereutvikling.

Det viser seg også at trener-rollen er svært viktig for disse utøverne. Det hadde også vært interessant å se videre på forskjellene mellom tilretteleggingen mellom klubbene, og om det er av betydning hvilket nivå du spiller på når du skal kombinere det å være en borteboende toppidrettselev.

Når disse elevene flytter fra familien sin, viser det seg at de mister trygge rammer i denne overgangen. Første året ser ut til å være vanskeligst, men med familie som involverer seg ser det ut til å hjelpe på savnet. Det hadde derfor vært interessant å se nærmere på betydningen av familieinvolveringen hos disse utøverne. Samtidig hadde det vært spennende å se om høy grad av økonomisk kapital er en medvirkende faktor for å kunne lykkes, med tanke på at idretten i seg selv er kostbar. Og det å være hybelboer er heller ikke rimelig.

Det hadde også vært svært interessant å sett nærmere på forskjeller på hjemmeboende og borteboende toppidrettselevs karriereutvikling.

Dette er spørsmål som jeg mener er viktig å rette søkelys på om en viderefører dette studiet. Det er helt klart et felt som bør få mer oppmerksomhet, og med tanke på studier som har gjort dette før, er det viktig at hybelboere som er i denne situasjonen får mer oppmerksomhet for å kunne legge bedre for lik karriereutvikling.

REFERANSELISTE

- Aase, T., H., & Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter*. Oslo: Universitetsforlaget
- Andersen, M. B., & Williams, J. M. (1988). A model of stress and athletic injury: Prediction and prevention. *Journal of sport and exercise psychology*, 10(3), 294-306.
- Andersson, H. W. (2010). Levekårsmessige forhold for hybelboere i videregående skoler i Nordland. *SINTEF Rapport*.
- Antonsen, E. (2015). *Toppidrett og utdanning-et kontrollert kaos: en kvalitativ studie om kombinasjonen toppidrett og utdanning* (Masteravhandling). Norges Idrettshøgskole, Oslo
- Askildsen, C. E. M (2012). Toppidrett på videregående skole: På hvilken måte bidrar toppidrettslinjer på videregående skole til å skape en arena som fremmer elevenes erfaring av skolehverdagen som helhetlig og sammenhengende? Masteroppgave
- Augestad, P., & Bergsgard, N. A. (2007). *Toppidrettens formel: Olympiatoppen som alkymist*. Novus.
- Bloom, B. S., & Sosniak, L. A. (1985). *Developing talent in young people*. New York: Ballantine Books.
- Bourke, A. (2003). The dream of being a professional soccer player: Insights on career development options of young Irish players. *Journal of sport and social issues*, 27(4), 399-419
- Benson, P. L., Scales, P. C., Hamilton, S. F., & Sesma, A. (2006). Positive youth development: Theory, research, and applications. *Handbook of child psychology*.
- Breidablik, H. J., & Meland, E. (2001). Ung pa hybel-sosial kontroll og helsereelatert atferd. *Tidsskrift-Norske Legeforening*, 121(3), 287-291
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development experiments by Nature and Design*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (Red.). (2005). *Making human beings human. Bioecological perspectives on human development*. Thousand Oaks, London and New Delhi: Sage Publications
- Christensen, M.,K., & Sørensen, J., K. (2009) Sport or school? Dreams and dilemmas for talented young Danish football players. University of Southern Denmark. 15(1), 115-133. doi: 10.1177/1356336X09105214

- Coe, S. (1996). *The Olympians: A Century of Gold*. London: Pavilion.
- Coffey, A., & Atkinson, P. (1996). *Making sense of qualitative data: complementary research strategies*. Sage Publications, Inc.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The sport psychologist*, 13(4), 395-417.
- Côté, J., Baker, J., & Abernethy, B. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. *Handbook of sport psychology*, 3, 184-202.
- Cosh, S., & Tully, P. J. (2014). "All I have to do is pass": A discursive analysis of student athletes' talk about prioritising sport to the detriment of education to overcome stressors encountered in combining elite sport and tertiary education. *Psychology of sport and exercise*, 15(2), 180-189.
- Creswell, S. L., & Eklund, R. C. (2005). Motivation and burnout among top amateur rugby players. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 37(3), 469-477.
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (1993). *The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance*. *Psychological Review*, 100, 363 - 406.
- Ericsson, K. A., & Lehmann, A. C. (1996). *Expert and exceptional performance: Evidence of maximal adaptation to task constraints*. *Annual review of psychology*, 47(1), 273-305.
- Enoksen, E. (2002). Drop-out Rate and Drop-out Reasons Among Promising Norwegian Track and Field Athletes - A 25 Year Study. *Scandinavian Sport Studies Forum*, 2, 19 - 43.
- Henriksen, K., Stambulova, N., & Roessler, K. K. (2010a). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. *Psychology of sport and exercise*, 11(3), 212-222.
- Henriksen, K., Stambulova, N., & Roessler, K. K. (2010 b). Successful talent development in track and field: considering the role of environment. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20, 122-132.
- Henriksen, K. (2010). *The ecology of talent development in sport: A multiple case study of successful athletic talent development environments in Scandinavia*. (Doktoravhandling). Syddansk Universitet. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.
- Henriksen, K. (2011). *Talentudviklingsmiljøer i verdensklasse*. København: Dansk psykologisk forlag.

- Hill, A. P., Hall, H. K., & Appleton, P. R. (2010). Perfectionism and athlete burnout in junior elite athletes: The mediating role of coping tendencies. *Anxiety, Stress, & Coping*, 23(4), 415-430.
- Jowett, S. O. P. H. I. A., & Cockerill, I. M. (2002). Incompatibility in the coach-athlete relationship. *Solutions in sport psychology*, 16-31.
- Jørgensen, M.W. & Phillips, L. (1999). Diskursanalyse som teori og metode. Fredriksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Karasek, R., & Theorell, T. (1990). *Healthy work: stress, productivity, and the reconstruction of working life*. New York: Basic Books.
- Kvale, S. (2002). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Adnotam Gyldendal.
- Kvale, S., & Birkmann, S. (2010). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Kvale, S. & Birkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervju..* (3.utg). Gyldendal Norsk Forlag: Oslo
- Larsson, J. (2007). *Om föräldrars tidspress - orsaker och förändringsmöjligheter (Vol. 139)*. Göteborg Universitet.
- Markula, P. & Silk, M. (2011). *Qualitative Research for Physical Culture*. Hampshire: Palgrave Macmillian
- Markussen, E. (2005). Stayere, sluttere og returnerte: om 9756 ungdommer på Østlandet og deres karriere i videregående opplæring frem til midten av det tredje skoleåret (N. Sandberg Ed. 6/2005 ed.). Oslo: NIFU STEP.
- Murberg, T. A., & Bru, E. (2009). The relationships between negative life events, perceived support in the school environment and depressive symptoms among Norwegian senior high school students: a prospective study. *Social Psychology of Education*, 12(3), 361-370.
- Nilssen, V. L. (2012). *Analyse i kvalitative studier – den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Olympiatoppen (u.å.(x)). *Olympiatoppens utviklingsfilosofi*. Hentet 19.mars 2019 fra https://www.olympiatoppen.no/fagstoff/talentutvikling/artikler/utvikling_av_unge_utoere/utviklingsfilosofi/page9331.html
- Olympiatoppen (2011a). *Olympiatoppens prinsipper for forholdet til videregående skoler med tilpasset utdanning for unge idrettsutøvere*. Hentet 20.mars. 2019 fra:

https://www.olympiatoppen.no/fagomraader/talentutvikling/Skole_og_idrett/media23893.media

Olympiatoppen (2011b). Krav til videregående skoler med tilrettelagt utdanningsløp for unge idrettsutøvere. Hentet 20.april 2019 fra:

https://www.olympiatoppen.no/avdelinger/utvikling/talentutvikling/Skole_og_idrett/page6677.html

Olympiatoppen (2011c). Olympiatoppens prinsipper for forholdet til videregående skoler med tilpasset utdanning for unge idrettsutøvere. Hentet 26.mars 2019 fra:

<https://www.olympiatoppen.no/fagavdelinger/ungeutovere/media23893.media>

Olympiatoppen (2013). Helhetsmennesket 24-timersutøveren. Hentet 20.mars 2019 fra:

https://www.olympiatoppen.no/avdelinger/utvikling/talentutvikling/utviklingsfilosofi/utviklingsfilosofi_gammel/page524.html

Olympiatoppen (2016). Strategidokument 2013-2018. Hentet 03.04.2019

https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/strategi/page7920.html

Reed, S., & Giacobbi Jr, P. R. (2004). The stress and coping responses of certified graduate athletic training students. *Journal of Athletic Training*, 39(2), 193.

Ryen, A. (2012). Ethical issues. i Seale, C., Gobo, G., Gubrium, JF & Silverman, D. *Qualitative Research Practice*. London: SAGE Publications.

Røine, O. J. (2018). *Når motivasjonen tar slutt: En kvalitativ undersøkelse av hvorfor talentfulle fotballelever ikke fullfører treårig videregående skolegang ved toppidrettsgymnas eller toppidrettslinje* (Mastergradsavhandling). Norges idrettshøgskole, Oslo

Sargent, L. D., & Terry, D. J. (2000). The moderating role of social support in Karasek's job strain model. *Work & Stress*, 14(3), 245-261

Suldo, S. M., Shaunessy, E., Thalji, A., Michalowski, J., & Shaffer, E. (2009). Sources of stress for students in high school college preparatory and general education programs: group differences and associations with adjustment. *Adolescence*, 44(176)

Skogvang, B.O. (2006). *Toppfotball - et felt i forandring*. Oslo: (Doktoravhandling) Norges Idrettshøgskole, Oslo.

Stambulova, N. (2009). *Talent development in sport: The perspective of career transitions*

Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2015). Dual career development and transitions. *Psychology of sport and exercise*, 21, 1-134.

- Sæther, S. A. (2017). *De norske fotballtalentene. Hvem lykkes og hvorfor?* Universitetsforlaget
- Thagaard, T. (2013). *Innsamling av data: Intervju og relasjoner i feltet. Systematikk og innlevelse* (4.utg.) Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2013) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (2.utg.). Gyldendal Norsk forlag: Oslo
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (3.utg.) Gyldendal Norsk forlag: Oslo
- Tjora, A. (2018) *Viten skapt. Kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Cappelen Damm Akademisk: Oslo
- Williams, A. M., & Reilly, T. (2000). Talent identification and development in soccer. *Journal of sports sciences*, 18(9), 657-667.
- Wannebo, W. (2018). Om ungdom og psykisk helse. Ung på hybel, sårbarhet og helsefremming. (Doktorgradsavhandling). Nord Universitet, Namsos
- Wannebo, W., Devik, S. A., & Uhrenfeldt, L. (2017). Meanings of living in lodgings during senior high school. *The Journal of School Nursing*, 1059840517742704.
- Widerberg, K. (2011). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget
- Wolfenden, L. E., & Holt, N. L. (2005). Talent development in elite junior tennis: Perceptions of players, parents, and coaches. *Journal of applied sport psychology*, 17(2), 108-126.

VEDLEGG

Vedlegg 1

Intervjuguide

Oppstart:

- Litt informasjon rundt prosjektet og meg selv.

Bakgrunnsdata

- Kan du fortelle litt om deg selv? (Alder, oppvekststed/hjemsted, deltagelse i idrett/karriereutvikling)
- Hvilken videregående skole gikk du på og hvorfor valgte du denne skolen?
- Hvilke former for idrett og trening driver du med i dag?

Utdanningsløp og toppidrett:

- Kan du fortelle hvordan du opplevde overgangen fra ungdomsskole til videregående skole?
- Hva var dine mål/ambisjoner med å kombinere toppidrett med videregående skole?
- Si litt om når og hvorfor du begynte å satse på å utvikle deg som idrettsutøver?
- La skolen til rette for at du som hybelboer skulle kunne kombinere videregående skole og toppidrett? Hvis ja: Husker du hvilke tiltak som ble gjort og hvorfor?
- Opplevde du at forventningene til å prestere både i idrett og på skolen var utfordrende?
  - Hva synes du var utfordrende og hva synes du eventuelt var positivt og utviklende i denne situasjonen?
  - Kan du utdype litt hvilke erfaringer og opplevelser du sitter igjen med når du tenker tilbake på disse årene?
  - Hva husker du som gode erfaringer/opplevelser, og hva husker du som stressende og utfordrende?
  - Lærer støtte
  - Treningsdagbok

Hybeltilværelsen:

- Kan du fortelle litt om hvordan du opplevde overgangen til å flytte på hybel da du begynte på videregående skole?
  - Hva opplevde du som eventuelt positivt og negativt med denne overgangen? (Det å bestemme selv? Savn av foreldrestøtte?: Hva og hvordan)

- Vil du si at du trivdes med å bo på hybel, eller opplevde du det som mer utfordrende enn å bo hjemme?
- Kan du si litt om eventuelle fordeler og ulemper med en hybeltilværelse når man skal kombinere skolearbeid med en idrettskarriere?
- Opplevde du noen spesielle forhold som spesielt utfordrende?
For eksempel: Lang reisevei til skole og trening, dårlig økonomi, tidspress, lite konkret støtte/hjelp fra foreldre/andre til å klare økende forventninger til idrett/skole? Savn av omsorg og tilstedeværelse fra foreldre/søsken?
- Kan du utdype hva du opplevde som den største utfordringen med å være borteboer og kombinere det med toppidrett?

Klubb:

- Da du flyttet på hybel, måtte du bytte klubb. Fortell om hvordan du opplevde denne prosessen? Hva var utfordrende ved dette bytte – hva var fint og utviklende?
- Hvordan opplevde du miljøet i den nye klubben? Opplevde du det som støttende og utviklende eller var det vanskelig å finne seg til rette?
- Kan du si litt om hvilket forhold du hadde til treneren din?
- Var treneren din en støttespiller og person du kunne snakke med hvis du hadde problemer eller spesielle personlige utfordring i det daglige?
- Hvordan vil du beskrive kommunikasjonen mellom skole og klubb? Var det tett kontakt, godt samarbeid eller lite eller ingen samarbeid?
- Hva vil du si var den største utfordringen ved å skifte klubb?

Familien:

- Beskriv hvilken betydning familien har hatt for din idrettskarriere
- Hvordan opplevde du det å flytte på hybel og måtte bo borte fra familien?
- Hvor langt borte bodde du fra familien din? Var du/de ofte på besøk?
- Fortell litt om hvilken støtte og omsorg du hadde fra familien i disse årene.
- Kan du huske om savnet av familien bidro til at du følte deg mer ensom, alene og mer stresset enn da du bodde hjemme?
- Hva mener du er den største forskjellen ved å bo på hybel versus å bo hjemme når du skal kombinere skolegang med toppidrett?

Helse

- Opplevde du at presset i kombinasjonen skole og toppidrett påvirket helsen din på noen måte? I tilfelle hvordan? Var du for eksempel mye stresset, skadet eller syk i denne perioden?
  - Opplevde du for eksempel at du ofte var sliten psykisk og fysisk til tider? Hva tror du var hovedgrunnen til dette? (Hybeltilværelsen, press på skolen eller press i å prestere i idretten?)
- Hvordan opplevde du kosthold som en del av hverdagen
- Viktig?

Avslutningsvis

- Når du ser tilbake på den perioden hvor du måtte kombinere skole og toppidrett med en hybeltilværelse, hvilke forhold vil du si er viktige for å kunne takle de mange forventningene som en slik situasjon krever? (Betydninger av tilrettelegging i skolen, tilrettelegging i klubb og støtte og omsorg fra familien)
- Når du ser tilbake på det å bytte klubb, begynne på ny skole, satse toppidrett og flytte hjemmefra:
  - Hvilke råd vil du gi til de som velger denne kombinasjonen?
  - På hvilken måte bidro dette valget til at du har kommet deg dit du er i dag? (Spørsmål til utøvere som lyktes)
  - Hva tror du var hovedårsaken til at du valgte å slutte/ikke fullføre dette løpet? (Spørsmål til utøvere som ikke lyktes)
- Hvordan tenker du kombinasjonen skole og toppidrett bør tilrettelegges for at hybelboere skal ha like gode muligheter til å prestere som de som bor hjemme? Har du andre innspill som du føler er relevante og som vi ikke har snakket om?

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Borteboende toppidrettselevs møte med kombinasjonen videregående skole og toppidrett

Referansenummer

648433

Registrert

08.12.2018 av Maren Ormset - marenorm@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

NTNU Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Jorid Hovden, jorid.hovden@ntnu.no, tlf: 91582171

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Maren Ormset, marenorm_93@hotmail.com, tlf: 95774874

Prosjektperiode

01.01.2019 - 01.06.2019

Status

01.03.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

01.03.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 01.03.2019 med vedlegg, samt i

meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om helse og alminnelige personopplysninger frem til 01.06.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1

d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsa Amundsen
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Forespørsel om deltagelse i forskningsprosjekt

Kombinasjonen toppidrett, utdanning og hybeltilværelsen.

En retrospektiv studie av tidligere borteboende toppidrettslevers karriereutvikling.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse viktigheten rundt god tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb for elever/utøvere som velger å flytte fra foreldrene sine og flytte på hybel for å satse på idretten sin samt kombinere det med videregående skole.

Formål

Formålet med dette masterprosjektet er å se hvilken betydning tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb har for borteboende toppidrettslevers karriereutvikling. Her vil også mikromiljøet til utøveren være interessant å se nærmere på (klubb, skole, trener, lærer, familie og venner).

Problemstillingen for studien er:

Hvilken betydning har ulike former for tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb for borteboende toppidrettslevers karriereutvikling.

Videre ønsker jeg særlig å se på fire underproblemstillinger for å gå mer i dybden på problemstillingen.

1. Hvilken måte elevene oppfatter skolens tilrettelegging
2. Hvilken måte elevene oppfatter samarbeidet mellom skole og klubb
3. Hvordan elevene oppfatter hybeltilværelsen
4. Hvilke former for tilrettelegging i mikromiljøet har størst betydning for karriereutvikling for borteboende toppidrettslever.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges Teknisk-naturvitenskaplige universitet (NTNU)

Veileder: Professor Jorid Hovden

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Grunnen for at du blir valgt ut til å delta i denne undersøkelsen er fordi du har vært en av disse elevene/utøverne som flyttet fra foreldrene dine for å satse på idretten din. I tillegg har du fullført tre/fire år med videregående skole med toppidrett og du vil derfor være svært relevant for min forskning.

Hva innebærer det for deg å delta?

For deg vil dette innebære at du møter meg eller skyper med meg en dag det passer for deg i løpet av januar 2019. Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det et intervjuet på cirka 30 til 60 minutter. Det vil bli gjort lydopptak for å sikre datainnsamlingen slik at det som blir sagt stemmer. Etter datainnsamlingen vil lydklippet bli slettet for godt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun meg og min veileder – professor Jorid Hovden som vil ha tilgang til behandlingen av datamaterialet. For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene, vil navnet og kontaktopplysningene dine bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Du som person vil ikke bli gjenkjent i oppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når du avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.06.2019. Personopplysninger vil da bli slettet fra all datamateriell, inkludert lydopptak.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges Teknisk-naturvitenskaplige universitet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Veileder ved institut for sosiologi og statvitenskap ved NTNU Dragvoll: Jorid Hovden
e-post: jorid.hovden@ntnu.no
Eller Maren Ormset, e-post: marenorm_93@hotmail.com, tlf: 95774874
Vårt personvernombud: Thomas Helgesen, e-post: thomas.helgesen@ntnu.no, tlf: 93079038
NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no)
eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker)

Maren Ormset

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet, og har fått anledning til å stille spørsmål.
Jeg samtykker til:

- å delta i Dybdeintervju
- at det kan gis opplysninger om meg til prosjektet
- at mine personopplysninger lagres underveis i prosjektet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, cirka 01.06.2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4

Melding til informantene som visste hvem jeg var fra før av

Hei!

Lenge siden sist!

Jeg går nå siste året på master i idrettsvitenskap og skal til våren skrive mitt masterprosjekt. I den forbindelse har jeg et ønske om å intervju noen som har bakgrunn fra kombinasjonen toppidrett, utdanning og hybeltilværelsen. Formålet med masteroppgaven er å se hvilken betydning tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb har for borteboende toppidrettselevs karriereutvikling. Derfor lurer jeg på om du har interesse i å delta i et anonymt forskningsintervju etter jul? Det vil vare mellom 30 – 60 minutter. Hvis du ønsker å delta hadde jeg satt utrolig stor pris på det!

Myh

Maren Ormset

Melding til informantene som ikke visste hvem jeg var fra før av

Hei!

Mitt navn er Maren Ormset og jeg går siste året på master i idrettsvitenskap og skal til våren skrive mitt masterprosjekt. I den forbindelse har jeg et ønske om å intervju noen som har bakgrunn fra kombinasjonen toppidrett, utdanning og hybeltilværelsen. Formålet med masteroppgaven er å se hvilken betydning tilrettelegging og samarbeid mellom skole og klubb har for borteboende toppidrettselevs karriereutvikling. Derfor lurer jeg på om du har interesse i å delta i et anonymt forskningsintervju etter jul? Det vil vare mellom 30 – 60 minutter. Hvis du ønsker å delta hadde jeg satt utrolig stor pris på det!

Myh

Maren Ormset

